

Ü

LIÕPILAS
LEHT

KÜÜNLA KUUL 1934

„Kodutöö”

LEIDA KONDOR

Promenadi 5

Moeuudised:

Sukad suures valikus

Kaelasidemed

igas mustris

Kübarad ja nahatööd

Nais- ja meesüliõpilasile
hinnaalandus

„Vanemuise“ einelaud

TARTUS, AIA 6 · TELEF. 40

MAITSVAD
LÖUNA- JA ÕHTUSÖÖGID
MUGAVAIM
KOOSVIIBIMISEKOHT!
IGAL PÜHAP. KELLA 5-E TEE

Kabaree / Muusika / Tants

AVATUD KELLA 1-NI ÖÖSEL

A/S. Prov. Jul. Lill Tartu

PARFÜÜM
EAU DE COLOGNE

KREEM
PUUDER

KREEM RASVATA

Soovitame kõrgeväärtuslikke iluravi
vahendeid:

Regina-kreem
rasvata

Regina-puuder

Regina-lõhnaõli

UUDIS!

Regina Eau de Cologne

A/S. PROV. JULIUS LILL

Rüütli tän. 10.

Narva tän. 6.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

MEIE KULTUURILISEST ORIENTATSIOONIST.

Sel määral kui tänapäeval on vaevalt varem poliitilises, riiklikus ja kultuurielus avaldatud kirjutisi uutest suundadest ja tehtud juttu vastsest orientatsioonist. Kõikjal näib rõhutavat „suunaküsimust“ — ühel või teisel kujul kohaneb ta seevõrra tugevasti, et tekivad massiliikumised ja generatsioonivõitlused. Ja seda kõike koguni eluhäirival kujul.

Peale Maailmasõda sammus esimesena põhiliste „suunamuutjate“ rindel Venemaa, kes andiski sellele asisõnale tänapäevse hüüdsõnalise kõla. Ta tegi oma sisepoliitiliste olukordade ümberkujundamisest ja sotsiaalsest murrangust ühiskondlike ja lõpuks ka kultuuriliste küsimuste põhimõttelise järsu suunamuutmise — uusorientatsiooni — demonstriiivsel ja järsul kujul. Venemaale on järginud pikka, kuid järjekindlalt terve rida riike ja rahvaid — samuti mitme-laadiliste „uussuundade“ tähe all, millele lähtekohtades on ikka enneolematult teravalt rõhutatud uusorientatsiooni kogu rahvast haaravates eluavaldustes. Nii see ilmnes drastiliselt Türgimaal, Itaalias, Saksamaal ja mujal, kus on tekkinud põhilise tähendusega järsukäänulisi uusi suunasünde.

Kõikidele nendele suunamuutustele oli iseloomulik tugev rah-

vuslik kõlapõhi — välja arvatud mõistagi Venemaa, kus sellega on seoses peamiselt sotsiaalne probleem. Oleks huvitav neid markeeritud uussuunanähtusi vaadelda kultuurilise orientatsiooni seisukohast, kuna need samahästi puudutavad meie kultuuriprobleemi, sest olemegi ka lõpuks jõudnud uute orientatsioonide püstitamise ajastusse.

Üldiselt võib märkida kõigis järsultreformeeritud mais tugevasti rahvuslikule kultuurile rajatud taotlusi. Erandi moodustavad selles mõttes, nagu ülal mainitud, Vene ja ka Türgi, kus uutes püüetes kultuuriliselt avaldub üldiselt igivana tärkav reformisõbralikkus üldkultuuri saavutiste levitamise rakendamise ja edendamise suunas. Kuid see nähtus on erandlik ja seoses mõlemate maade kultuurilise varena arenematuslega. Mujal aga püütakse ebasoodsalt kujunenud majandusliku elu tõttu ja välispoliitiliste komplikatsioonide tagajärjel orienteeruda ka kultuuriliselt teisiti — õieti vastavalt kaubandusele ja diplomaatiale.

Kuid kõige tugevam tendents on just rahvuslik, millele tähelepanu on juhtinud tänapäeva poliitilised ja majanduslikud riikidevahelised tõkked. Need kitsendused, mis majanduslikel aladel rahvaste läbikäimises püstitatud, on tähelepanu juhtinud

omaabile. Samuti nõuavad tänapäeva välispoliitilised vahekorrad erakordselt tugevaid riigiparaate, keskvalitsusi või laialdaste rahvamasside toetusi. Need kõik on mõjutanud omalt poolt ka kultuuriküsimustes tähelepanu juhtimist rahvuslikule orientatsioonile. On tekkinud seetõttu pea kogu kultuuriala ulatuses n. n. ümberorienteerumisi rahvuslikust lähtekohast. Vaadake poliitilist antropoloogiat, tõuteooriat kirjanduses, kunstis, pika- ja lühipealiste kultuuri, tõu usundit jne.! Kõik see on muutunud kõneaineks ja arenenud põhialuseks nendegi juures, kes pole varem, ega kavatse hiljemgi teotseda või süveneda kultuuriküsimustesse. Ja säärase lööklausetega söödetakse nüüdisajal kogu rahvaid ja riike!

Kuid üldiselt võib tähele panna — et kõige tigidamalt kerkiavad päevakorda rassikultuuri küsimused neis mais ja rahvastes, kus poliitiline seisund ja majanduslik olukord on raskemalt ähvardatud. Nad on ikka avaldunud teravamalt seal, kus igakülgsed pigistused on võimaldanud laialdasi masse liikuma panna uute suundade ja sihtjoonte loomiseks, püstitamiseks ja säilitamiseks.

Sellest võib järeldada, et nüüdisaja uute sihtjoonte rajamise sügavamad ja tõelisemad alused

peituvad rahvuslikes ja riiklikes hädades. Need on soodustatud nii siis püüdest leida rasketest oludest väljumisteid. Järelikult siis — kultuurialalised tänapäeva rahvuslikud uussuunad on hädaja vahendid ja kriisiaja nähtused.

Kaugeleulatuvama nähtuse uuest rahvuskultuurilisest orientatsioonist on salgamatult annud Saksamaa oma rahvussotsialistlikus süsteemis. See seisab pea-aegu rassihullustuse ja vaimustuse alusel ja on šovinistliku kultuuripropaganda täielisi kehastusi.

Kuid puudutagem vähe neid tulemusi. Saksamaa seisis, oma ambitsioonidele vaatamata, teisejärgu kultuurriikide seisukohal, kuna ta keskendav tähtsus kultuurimaana rajanes suurel määral üldkultuuriliste nähtuste populariseerimises ja teaduste ning vaimsete alade organiseerimisvõimes. Küll kujunes ka Saksamaal eneses tihe ja mitte tähtsusetu kultuuriviljeldus, kuid rassilise sakslase võrratu ülesanne oli seisnud aastasade vältel transiittegi osas, osati romaani, osati teiste põhjamaade rahvaste kultuurivarade levitamises ja populariseerimises. Selles suhtes Saksamaa saavutas ületamatuid tagajärgi. Juba enne Maaailmasõda suutis ta tõlke, kompilatsioonide ja oma originaalkirjanduse trükkimisega ületada arvuliselt inglise, prantsuse ja itaalia trükitoodangu kogusumma. Kuid tol ajal ei etendanud rahvuslikud alavoolud Saksamaa teadusliku ja vaimukultuuri küsimuses nii suurt osa, vaid moodustasid tõuketegureid kultuuriliseks tööks kõige paremas mõttes. Üldkultuuriliste saavutuste rakendamine ja süvendamine toimus omade ja võõraste ideede teotsengute kaasabil kohapealse kultuurilise tihendamise nimel. See igivana printsiip, et mingi kultuur võib areneda jõudsasti vaid väliskultuuride viljeldaval kaasabil, oli selge va-

remaile Saksa kultuurielu juhtidele. Kuid viimasel ajal tehti sellele enneolematult järsk lõpp. Rahvussotsialistlik Saksamaa oskas ühe aasta kestel viia kogu saksa nüüdisaja vaimse- ja teaduseilma oma tõusõdadega täiesti külabarbarismi tasemele ning kaotadagi omad senised poolehoidjad sealgi, kus rahvuslikud sugulussidemed varem alati aitasid seda tekitada pea lahutamatul kujul. Kuid õpetlik on Saksamaa kultuuriprogramm kõigile teistelegi, kelle poliitiline ja majanduslik seisund nõudis või nõuab laiaulatuslikke ümberkorraldusi uute rahvuslike orientatsioonide sihis.

Kui lähemalt vaadata, siis osutusid just Saksamaa šovinistlikud kultuuriprogrammi taotlused senini kõige laostavamateks Saksa välisautoriteedi languses. Ennustatud kaubanduslikul alal maksmapandud kitsendused välismaalastele ja äärmiselt antisemitism ei toonud neid raskeid tagajärgi, mida kõikjal oodati. Saksa majanduselu kokkuvarisemise asemel püsis tootmine vähemalt samal tasemel ja kaubanduslik eksport näitas koguni elunemise tendentsi. Kuid kultuuriprogrammi teostamisel rahvuslikus suunas olid tagajärjed sootuks masendavad. Massilised muutused kultuuriasutiste senistes kvalifitseeritud jõududes, ülikoolide ja kõikide teaduslike instituutide ümberkorraldamine marurahvusliku tõuprogrammi seisukohast ja vaimse kultuuri küsimuste käsitlemine natsionaalsotsialistlikust ainumaksvast lähtekohast tõi enesega kaasa Saksamaa kui kultuurimaa kokkuvarisemise. Lühiajaliselt ümberkorraldatud muuseumide direktorite, kirjanikkude ja teadlaste rahvussotsialistlik kaader ei sisaldanud ühtegi silmapaistvat, väljaspool tuntud nime ega suutnud oma tegevusega anda näidet teaduslike ja vaimsete küsimuste lahendamiseks rahvussotsialistlikus vaimus. Selgus kõiges ereduses

see viljatu kitsast rahvuslikust seisukohast lähtuv kultuuriprogramm, mis rajanes vaid sõnakõlksudele rahvusromantiliselt suunas.

Sellega kaasaskäiv endaülistus ja -maksmapanek kultuurilistes nähtustes koos rassi upsakusega on vaid viinud teisi rahvaid terasemale jälgimisele ja analüüsile saksa tõelisest tagataustalistest kultuuriolundist ja tekitanud kogu selle uue kultuurisuu suhtes eemaletõukavat meeleolu. Omakord mõjustab Saksa šovinistlik rahvuslik sallimatus naaberriike ja rahvaid välispoliitilisele ümberorientatsioonile või vähemalt ettevaatusele Saksamaa suhtes.

Eesti tänapäeva poliitilised ja majanduslikud suuna määrangud, mis oma põhilistes joontes rajanevad samadele psühholoogilistele alustele, kui mujal toimunud sellised taotlused, on senini nõrgalt reageerinud kultuurilise uusorientatsiooni küsimusele. Meie tulevane kultuuri-probleem on õieti jäetud puudutamata nende ringkondade poolt, kes otsustavad riigi väliseid ja sisemisi arenguhooni. Küll esineb meilgi juba aastaid rahvusliku kultuuri suuna üritamiseks algatusi — kuid need ei rajane mingite šovinistlike sihtjoonte püstitamisel, vähemalt selle autoriteetsemas osas, vaid põhjenevad järjekindla kultuurilise endategevuse arendamise kaitsele, nagu ERK, ARK ja rida teisi selliseid koondisi. Kuid salgamatult tabab meid juba lähemal ajal selle küsimuse päevakordavõtt otsustaval kujul, sest sellega on seoses rida tegelikke küsimusi, millede lahendamine ei luba viivitust. Võõrkeelte õpetamise küsimus meie koolides on lähemalt seotud meie kultuurilise ja poliitilise välisorientatsiooni suunamisega. Eriti nõuavad meie nüüdisaja välispoliitiline seisukord ja riikliku iseseisvuse tarvidused kultuurilise orientatsiooni kindlaksmääramist tungivamalt kui varem al-

EESTLUS JA EESTI NIMI.

Tänavateristimisest ja eesti nimede väänamisest.

See nimede-eestistamisküsimus hakkab mõistlikku lugejat küll juba üdini tüütama. Aga veel enam villand hakkab selle küsimuse käsitlemisest olema neil õnnetuil eestlasil, kes juba pea-aegu viisteistkümmend aastat on nimede-eestistamises näind meie rahvusküsimuse üht kõige kategoorilisemat imperatiivi ja on selle hääks teind selgitustööd. Tagajärjed, nagu teada, on üpris väikesed. Võõrkeelne perekonnanimi on ikka veel Eesti Vabariigi 16-ndal aastapäevalgi eestlase rahvustunnuseks. On vabanduseks arvatud, et nimemuutmistoi-ningu maksulisv ja protseduuri keerulisv on olnud kõige olulisemaks piduriks nimede-eestistamise hoogsusele. Selle väite paikapidavust või -pidamatust saame lähimas tulevikus kontrollida. Sest nüüd peatselt loodetavasti

üheks aastaks pannakse maksma tasuta lihtsustet nimemuutmis-kord, siis saab näha, kuidas sellele pandavad lootused täituvad. Tahame loota parimat, julgeme isegi loota, et järgmiseks Vabariigi aastapäevaks eesti perekonnanimi eestlaste seas võidab endale õigustet koha ja tunnustuse. Üle maa käiv rahvusluspuhang, kui see ei taha olla paljas ülemaailmne moekarjatus, peaks seda omalt poolt kindlasti tagama.

*

Jätkem kõrvale see endastmõistetav „eestlasele eesti nime“ nõue. Vaadakem ainult ühest nurgakesest, kuhu me viimaks välja jõuame oma rahvuskultuuriliste traditsioonide iseenesest tarbekohase austamisega, kui meil loobkab senine võõrkeelsus perekon-

nanimedes. Viimaseil aastail on meil hoogu läind linnades tänavate ristimine teenekate eesti tegelaste nimedega. Nii on mitmel pool juba Fr. R. Kreutzwaldi, C. R. Jakobsoni, K. A. Hermanni, J. Kuperjanovi jt. nimelised tänavad. See kõigi kultuurrahvaste juures tuntud nimendamisviis on kõigiti teretulnud meilgi. Loode-tavasti see hoostudes jätkub edaspidigi. Meil tekivad võib-olla Tõnissoni, Strandmanni, Wilde, Petersoni, Einbundi, Asti, Karlsoni, Underi, Adsoni jt. nimelised tänavad. Mõnekümne aasta pärast loomuliku asjadekäigu juures meie linnade käidavamate tänavate nimed on suurelt osalt võõrkeelsed. Ja seda oleme saavutand oma rahvus-tegelasi teenetekohaselt austades ja kõigi võimalikkude vahenditega meie agressiivseist väliskultuuri

ajal. Kuid samal ajal oleme sunnitud ka oma sisemisi nõudmisi arvestama rahvusliku kultuuri kaitse ja süvendamise suunas, millest laialdastes massides on olemas juba mingid alateadlikud rahuldusvajadused. Õpetagu meid selles lahenduses kõige enne need kogemused, mida Saksamaa kaudu saame marurahvusliku kultuuripolitika suhtes. Pole kahtlust, et meil süvenenud on saksa kultuuri mõjud eriti just vanema generatsiooni enamiku ridades. Et sellele peaks nüüd järgnema uus väliskultuuriline suund — on rohkem kui kindel tänapäeva Saksa rahvussotsialistliku programmi tutvumisel. Soodustavalt peaks siin kaasa mõjuma laialdaste rahvahulkade poolehoiumeeleolu nende riikide lähene-misele, kellele meie riiklik ja kultuuriline iseseisvus südame-

lähedasem. Nüüd oleks sobiv püstitada taas noorestil. hüüdlauset, et tarvis on läheneda kultuuriallikele vahenditult ja mitte mõne võõraverelise vahekaup-mehe kaudu, nagu seda oli meie senises kultuuriviljelduses Saksamaa. Ühtlasi aga oleme oma rahvuskultuuri sihtjoonte püstitamisel Eesti iseseisvuse algaastail näidanud liigagi suurt erapooletust ja järeleandmist puruvõõraste kultuurkehade loomisega oma riiki, mis tänapäeva rahvuskultuurilistes algatustes osutuvad täiesti üleaarusteks. Kultuurautonoomiad väikerahvastele, sellele väikesele murdosale, mida Eestis leiame võõrameelse-tena, on otstarbetud ja võivad kujuneda riiklikult kardetavaks. Seda tõendab eriti saksa vähe-musrahva suhtumine Eesti poliitilisse ellu. Sellest kõneleb aga ka selget keelt Saksamaa tä-

napäeva kultuurpoliitiline pro-gramm ja nüüdisaja üldine riigi-loogika. Samal ajal aga peaksid tervitatud olema need kultuur-politilised juhtnöörid, mida näitena pakub meile Itaalia. Seal on uute rahvusmajanduslike ja sisepoliitiliste ümberkorraldus-tega rööbiti rõhutatud kodumaa kultuurilise loovtegevuse tõusu tähtsust ja asutud selle teostamisele kõige moodsamate üld-kultuuriliste viljelduste kaas-abil. Endine Itaalia kultuurpo-litika tammus oma klassilistes rahvuslikes traditsioonides, ega suutnud juba aastasadu anda vähematki väljapoole. Tänapäeva Itaalia rahvuslik liikumine on annud kultuuri suunamise küsi-muses näite, mida eskujulikuks võib pidada kõikide haritud rah-vaste kultuurisuhtumise põhi-mõtteile.

Rud. Paris.

mõjudest endid puhastades ja kaitstes. Siis ükskord tuleb uus eestlaste põlv, kes märkab, millisesse koomilisse situatsiooni Eesti on sattumas. Ja julgeksime ennustada, et siis kord tehakse otsus: neid eesti kultuuritegelasi, kes iseseisvas Eesti Vabariigis eesti kultuuri küljes pole rippund nii tugevasti, et nad oleksid sõandand ohverdada oma kõlava nime võõrkeelsuse, ei saa nii avalikult austada. Leitakse vahest mõni teine austamistee, kuid tänisene hüljatakse kui orja-aegseist võõrnimedest eemaldund ajale sobimatu.

*

Puhteestipäraste perekonnanimede tarvituselolevaid väänamisvõimalusi on mitmeid. Nende kõigi tavaliseks sihiks mõõdund kadaksakslusaegadest pääle on olnud — anda oma „maakeelse-na“ liiga profaanselt tunduvale nimele õilsam, võõrapärasem varjund. Tuntuim talitusviis seejures on vanast kirjaviisist kinnihoidmine (Karro, Arro, Latik, Kukke, Wahher, Neggo-Nõgu, Kusik jne.), muist „traditsionaalseist“ peenutsemistest rääkimata (Tiedt = Tiit, Jöffert = Jöhvert, Jallay = Jallai jt.). Praegused säädused võimaldavad küll igauhel hõlpsasti nüüdiskirjakeele raamidesse viia oma nime kuju. Seda võimalust on kasutatki, kuid ikka suhteliselt vähesel määral. Ja see fakt jällegi iseloomustab rohkete kaaseestlaste arusaamist rahvusriiklusega kroonitud omakultuurist. — Üks sügavate juurtega eesti nimede väänamisviis on nende võõrapärane deklinaerimine: isegi sõnad, mis omas kindlas tähenduses esinevad kirjakeeles, jäetakse tüveldas vaheldumatuks (Mägile pro

Mälele, Vörkile pro Vörgule, Hundile) või lisatakse selle muutmisel talle tüvevokaal nagu võõrsõnale (tavaliselt *i*, näit. Vörkile). On päevaselge, millest säärane eesti sõnavara vägivaldne kohtlemine on pärit — endisest Vene-aegsest ametlikust eesti nimede tarvitusest. Vene keeles (ja ka teistes võõrkeeltes) muidugi pole võimalik eesti sõnade tüvekonsonandi vaheldusi jälgida ja seepärast võeti kõigi käänete aluseks eesti nimetava kuju. Meie omasse keeletarvitusse kandus see üle, ja lahti pole me sellest pahast võõrapärasusest saand veel oma 15-aastase rahvusriikluse kestel. Mõõduandvad keelised instantsid on küll üksmeelselt vastu võtnud otsuse, eestilisi perekonnanimesid käänatagu nagu vastavaid apellatiivsõnu, kuid tegelikkuses seda pahatihti tahtlikult ignoreeritakse ja koheldakse eesti nimesid n. ö. Vene-aegselt. Võib vist küll oletada, et selle juures on tähtsaks teguriks Vene-aegsete harjumustega ametnikkonna-osa. Ja siis leitakse igasugusi raskusi eestipärasele nime-tarvitusele! Kuid üht siiski saavutatakse sellest vanast võõrapärasusest kinnihoidmisega: kõige puhteestilisemgi nimi muutub nii võõramaiguliseks, mõnegi arvates võib-olla „peenemaks“, mõnikord hoopis võõrailmeliseks (näit. Lang omast. Langi pro Langu, Leib omast. Leibi pro Leiva, Hain om. Haini pro Haina, Ein om. Eini pro Eina jt.). Niimoodi kaob ka igasugune mõte nimesid eestistada, kui võõrapärase käänamisega pärast eestiline nimi uuesti asetatakse võõrsõnade ja -nimede kilda. Kui eestistuse teel saadud nime Laid käänatakse Laidile, Laidiga jne. (pro Laiule, Laiuga), siis pole see enam nime kää-

namine, vaid väänamine. See on sama kuri kui eestistet nimi viiakse üle vanasse ortograafiasse (nimi Mägiste näit. oli kord ühel ümbrikul kujus Mäggiste). Mõnikord küll välditakse eesti nime tarbekohast käänamist seetõttu, et teatav nimi oma igapäevases tähenduses pole kõige parema kõlaga (Orik, Vasik, Santluk, Härgauk jt.), ja siis käänatakse: Orikile, Vasikiga, Härgaukilt, Santlukile. Kuid ega see asja ei päästa. Niisugusel korral pole muud pääsu kui halvapäevase eestigi nime muutmine, milleks on igauhel võimalus. Kui võõrad nimeandjad kellegi esivanemaile panid perekonnanimeks mõne söimunime või söimusõna, siis iseloomustab see tagantjärele enam tookordset nimeandjat kui nimesaajat. Ja eesti nimede loomulikkusest käänamisest pole alust selle nimedeliigi tõttu kõrvale hoiduda niisama nagu pole ka mingisuguseid muid veenvaid põhjusi selletüübilise nimeväänamise õigustamiseks.

*

Tänavusel Vabariigi aastapäeval, kus eriti on päevakorda tõstet eestilise kultuuri küsimused, tohiks olla eriti päevakohane mõelda ka eesti nime küsimusele. Põikasime paarile selle ala pisi-probleemile, mis on nagu nimeküsimuse olulisemate, kuluma kipuvate tahkude varju jäänd. Julgeme loota, et mõnigi võõrkeelse nimega eestlane tänavustel pidupäevadel võtab tõsisele kaalumisele nimeküsimuse kogu ta tõsises ulatuses ja jõuab lõppotsusele selle kohta, milleks Eesti rahvusriigi kultuuriline iseseisvus meid endi nimedegi suhtes kohustab.

J. Mg.

„ÜLIÖPILASLEHE“ vanu aastakäike 1914—1916, 1920—1933 müüakse ainult käesoleva aasta jooksul („Ül.-lehe“ 20. aastak.)

30% hinnaalandusega.

Üliõpilasorganisatsioonid, vilistlased, kaasvõitlejad, kasutage võimalust!

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET I.

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana.

„Suudame oma iseolemisele anda mõtte ja elujõu ainult siis, kui loome endile iseseisva ning kõrgetasemelise kultuuri.“

Seda väidet kuuleme korratavat väga tihti seal, kus tahetakse — kas või peokõnes — väljendada meie rahvusliku iseolemise keskset ning kõrgemat mõtet. „Vaimukultuuri päeviks“ haarab „Üliõpilasleht“ kinni sellest lihtsast aksioomist ja tahab alustada lugejate tutvustamist eesti ülikooliga kui eesti vaimsure peatsentrumiga. Esimeses järjekorras püütakse anda ülevaadet neist teadusealadest, mis on tähtsaimad rahvusliku kultuuri arendusel, ja valgustada küsimust, mil määral neil aladel on võimaldatud loov töö, — lõppeks, kuivõrd see töö on kogu rahva ning tänapäeva seisukohast tähtis, s. o. aktuaalne.

Alustatagu meie teaduste eestilisema alaga — eesti keelega. Dr. phil. Albert Saareste, eesti keele professor:

„Peame tundma oma kultuuriloomingu ja mõtteavalduse vahendit — oma emakeelt; peame suutma teda laitmatult tarvitada kui ka tundma tema vaimu. Keelt peame praktiliselt oskama ja ka teoreetiliselt mõistma. Selle järgi jaguneb ka töö ülikoolis eesti keele alal — nagu muiski aineis — õppetegevuseks ja uurimistööks.

Peab konstateerima, et meie ülikoolis rõhutatakse liialt õppetegevust — produktiivse uurimistöö kahjuks. Teaduslikku tööd takistab üliõpilaste rohkus, keda võiks olla märksa vähem, arvestades, et nõudmine lõpetajate järele on piiratud. Keeleteaduse alal aga peaksime suutma ise midagi pakkuda, — kui tahame olla kolmas soome-ugri kultuurirahvas, kui me ei taha parasiteerida, kasutada ainult teiste töö vilja

ja olla teistele vaid uurimisobjektideks nagu aafriklased.

Meie rahvakeel oma rikkusega annab palju soome-ugri filoloogiale ja meie endi keelekultuurile. Seni on materjali aga rohkem kogutud kui uuritud: pole jätkunud tööjõude ega võimalusi juba olemasolevail jõududel. Ülikoolis, nagu juba tähendatud, võtab liiga palju aega õppetegevus; õppejõududele peaks ajuti andma mahti vabaks uurimistööks, nagu seda tehakse välismail. Õppejõududelt tuleks enam nõuda teaduslikku tööd, ja seda tuleks kasutada; paljast õppetegevusest ei tohiks piisata avansseerimiseks.

Praegu takistab produktiivset tööd ka raamatute vähesus ülik. kogudes: on banaalne tõde, et krediidide puudus ei võimalda tarvilikke teoseid tellida; seda ei suuda teha ka professor oma palgast. Samal põhjusel on raskendatud uurimistekondade ettevõtmine kodumaale (soomlasil on selleks eriline kapital) või eriti välismaale — sinna praegu peaaegu enam ei pääse. Ülikoolil on puudus summadest ja kultuurkapital toetab keeleteadust ainult vähesel määral.

Praegu on olukord selline, et näiteks Eesti Keele Arhiivil (mis on asutatud ülikooli juurde ja mida kasutab 100—200 üliõpilast) puudub seni eelarve kui ka personaal — kõike on korraldanud vabatahtlikud tööjõud!

Eesti keele alal — ja üldse filosoofiateaduskonnas — teeb muret ka teadusliku järeloolve küsimus. Õppejõududel on raske kasvatada järeltulijaid: tegu on nii suure üliõpilasmassiga, et ei saa tundma õpida ega juhtida andekaid. Stipendiaate on raske määrata krediitide vähesuse tõttu; suuremal osal õppe-

jõududest — eriti välismaalasil — üldse puuduvad järeltulijad, nii et töö võib siin kord täiesti katkeda. Oieti peaks igal alal olema enam kui üks stipendiaat, et ei puuduks võistlus. Peaks võimaldatud olema teadusemeesteks kasvatada keskkooli õpetajaid (eriti Tartus). Seadus peaks väitekirja omanikele võimaldama läbi saada väiksema tunde arvuga (nagu seda näeb välismail). Ka peaks filosoofiateaduskonnaski olema assistentide instituut; need abijõud vabastaksid professoreid lihtsama töö koormast. Sedagi moodust praktiseeritakse välismail.

Kui kirjeldatud takistused oleksid puudunud, siis eesti keeleteadus oleks teinud edusamme, mis ületaksid naabrite arvamise meie eeldust.

Dr. phil. Julius Mägiste, läänemeresoome keelte professor, annab intervjuu pahas tujus, kuna on parajasti lõpetanud loengute ja koosolekute rea.

„Läänemeresoome keelte alal on meil tehtud tööd niipalju kui võimalik. Kuid selle teaduse peamised uurimisalad on Venemaal — ja sinna ei pääse. Soomlased kuulu järele on oma rahulepingusse Nõukogude Venega sisse võtnud punkti, mis neil lubab toimida uurimisi Vene territooriumil elavate hõimurahvaste juures.

Meil on läbi aetud hõimlasist pagulastega. Isiklikult olen tähelepanu pööranud setu murdele ja stipendiaat M. Tooms uurib soome ja eesti keele suhteid Kirde-Eestis.

Kui võrdlevat keeleteadust üldse hinnatakse, siis võib öelda, et meil tehtav töö on tähtis ja uudislik ka väljaspool Eestit. Siin võib nimetada Tsvetkovi vadja sõnastikku ja liivi keele uurimist, mille alustas

meie ülikooli juures olles prof. Ketunen. Isiklikult olen sõelnud eesti ingeri murret. Võrreldes soome keeleteadusega on uut pakutud sellega, et on tähelepanu juhitud morfoloogilistele küsimustele, sõnade tuletusvormidele.

Kahjuks on pääle traataialise idapiiri tööd takistanud veel majanduslik kitsikus. Puuduvad võimalused rakendada tööle noori inimesi. Asi veidi paraneb sellega, et lõppeks on saadud määrata üks stipendiaat. Noori edasijõudjaid igatahes leidub — 10 ümber.

Peab märkima, et need asutised, mille ülesandeks kultuurilade toetamine, on keeldunud toetamast sugukeelte uurimist. „Piirimaade kultuurkapital“ nähtavasti hoolitseb ainult vene kirikute parandamise eest ja kogub kaunis kahtlase teadusliku väärtusega rahvaluulet. Sugukeelte uurimise edendamiseks puuduvad üldse erisummad; viimaseid on veidi kasutada küll Emakeele Seltsil, s. o. eesti keele uurijail.“

Dr. Julius Mark, uurali keeleteaduse professor, on suur töömees, kelle jutule raske pääseda; seda huvitavamaid tulemusi annab aga saavutatud intervjuu.

„Meie ülikooli arvustamisel ja hindamisel peab ikkagi silmas pidama Eesti kitsaid olusid. Võimaluste piirides on meie ülikool pannud rõhku tõsise teadusliku töö arendusele. Siiski pean oma kohta ütleva, et töötempot aeglustavalt mõjub puudus selle ala esindajaist: pole kuigi palju juhuseid ergutavaks mõtetevahetuseks. Peab kogu aeg aina andma, saamata vastutasuks äratusi. Ses suhtes oleks töötamine Soomes palju kergem. Ka puuduvad meil soome spetsiaalraamatukogud, kuhu on koondatud kõik vastavalt aladelt. Meil peavad inimesed töötama palju raskemais oludes. Võib ju väiksegi töö juures tarvis minna mitukümmend raamatut; kui seejuures lootma jääda ülikooli raamatukogule, siis ei saaks palju ära teha. Isiklikult tuginen peamiselt oma raamatukogule, mis muretsetud enam kui 20 aasta jooksul.

Huvi tuntakse meil uurali keeleteaduse vastu küllalt suurel määral, Eesti ja läänemeresoome filoloogia

ei saa ilma temata läbi; aga ka päris uurali keeleteaduse alal on mitmed ülikooli lõpetanud ja lõputöid kirjutanud. Stipendiaat Aleksei Reismani doktoritöö töötab saada tüse.

Kuna soome-ugri filoloogia uurimisalad asuvad kaugel Eestist, siis produktiivne tead. töö igatahes on raskendatud. Ühe uurimisreisi olin sunnitud jätma pooleli — selleks raha mitte saades ei pääsenud Venemaale.

Tööd takistab ka asiolu, et meil on õppejõul palju enam tunde kui näiteks Helsingi ülikoolis, ja et ei praktiseerita professorite ajutisi vastastamisi õppetööst. Praegu ootavad mul lõpuleviimist kaks suuremat uurimust: „Die Possessivsuffixe in den uralischen Sprachen“ (mida olen töötanud 1914. a. saadik; I osa ilmus a. 1923) ja „Morfologische Untersuchungen über die uralischen Sprachen“, kümnes kapiitlis. Neid töid on täiesti võimata teha semestri kestel. Samuti puudub aeg ja kapital minu Lapi-reisu tulemuste läbitöötamiseks.

Ometi, raskustele vaatamata, peame soome-ugri kultuurrahvana arendama uurali keeleteadust. Ka pakub eesti keel küllalt huvitavat selgele teadusele; minu „Morfologische Untersuchungen“ käsitleb suurel määral eesti keelt seoses teistega. Olen lõpetanud kirjutise meie abi-verbis „on“ kohta; viimane, nimelt tema konservatiivne „om“ kuju, annab palju lisandusi sugulaskeelte valgustamiseks.

Kogu teadusemaailma huvitab see, mis soome-ugri filoloogja alal tehakse; eriline tähtsus on siin asiolul, et keeleteadus valgustab meie rahvastepere kultuurajalugu — näiteks soome-ugrilaste kokkupuuteid indogermaanlastega (ja muude rahvatõugudega) ja kultuurilisi mõjustusi neil kokkupuuteil.

Olen ühenduses oma alaga käsitlenud ka otseseid kultuurajaloolisi küsimusi. 1932. aastal avaldasin „Über das Roggendreschen bei den Esten“. Vahepeäl on mul selle aine kohta käiv kogu suuresti täienenud, nii et esialgselt avaldatud töö omandab pelga katse ilme. Vilja koristamist, peksmist ja puhastamist käsitlevat materjali, mis kogutud üle

maa, on mul praegu vähemalt 2000 lehekülge, lisaks fotod ja üle 500 joonise minu abikaasalt. Kavatsen koostada midagi säärase teose taolist, nagu on Soomes G. Grotenfelt'i 1899. a. ilmunud „Primitiivsed maaharimise meetodid“.

Tuleb tähendada, et selliseid kultuurajaloolisi küsimusi ei saa jälgida kuigi kaugele minevikku ilma kaugemategi sugukeelte tundmiseta. Nimetused valgustavad siin palju.

Olen ettekandeid pidanud ja teose koostanud (mis peaks varsti ilmuma) ka teemal „Vana kaubandus soome-ugri rahvail“. Siin olen tarvitanud pääle keeleliste andmete 1. kättesaadavat kirjandust, 2. ajaloolisi teateid, 3. arvestanud ka kogemusi Viru rannast, oma kodukoha lähedalt, kus eriti varem aegadel käis elav vahetuskaubandus Soome saarlastega. Vahetuskaubandus oli olulise tähtsusega ka varem aegadel soome-ugri rahvail; araablaste teadete järgi see olnud koguni „stummer Depothandel“, kus pooled üksteist ei näinudki, vaid jätsid kaubad vahetuseks teatavale kohale maha. (Praegugi tähendab paljude sugulasrahvaste juures meie „müüma“ — andmist, ja „ostma“ — võtmist.) Huvitav on ka karusnahk-raha süsteem, mis praegugi osalt maksev uuralipoolsete rahvaste juures. Süsteemi alusüksuseks oli oravanahk, mida hakati arvama kopi-kaks. Nii põhjenes rubla oravanahal, ja viimase väärtus tegi isegi Vene raha kursikõikumised kaasa!

Järgneks rahvaluule ala — üks kõige tähtsamaid meie rahvusliku omapära uurimises ning selgitamises. Dr. phil. Oskar Loo rits, rahvaluule eradotsent ja Rahvaluule Arhiivi juhataja, annab oma intervjuu kirjalikult.

„Annab vist veel pikisilmi oodata aega, mil oma rahvuslusega poseeriv eesti üliõpilane tihedamat huvi ja võimeid hakkab osutama meie rahvusliku loominguga ja tervete generatsioonide kultuuripärandi uurimisega vastu. Siin on rikkalikult probleeme, mida võib käsitleda väga mitmest seisukohast. Võtke kas või näit. naise asend eesti muistses kultuuriloomingus, perekonnas, ühiskonnas. Kas olete mõelnud meie väikese

TOIVO VUORELA

EÜS-i stipendiaat, Etelä-Pohjalainen Osakunta liige — kuulub samuti EÜS-i.

HANNES PUKKI

Viibib teist semestrit Tartus riigistipendiaadina. Ksv. H. Pukki on Pohjois-Pohjalainen Osakunta liige ja kuulub Tartus EÜS-i.

VILHO KOLJONEN

EKL-i stipendiaat, Karjalainen Osakunta liige, kuulub Tartus korp. Vironiasse.

sigivuse psühholoogilist tausta, naise ja mehe või ema ja lapse suhet? Kas võite aimata, kui palju valgustavad seda meie rahvalaulud, vana-sõnad, muistendid, kombed ja uskumused? Kas arvestate ka küllaldaselt seda, et meie rahvaluule arhiiv pole kaugelki ainult folkloristide varaaits, vaid pakub suurepäraselt materjali ka filoloogile, ajaloolasele (eriti kultuuriloolasele otse asendamatu), psühholoogile, sotsioloogile, juristile, loodusteadlasele, arstiteadlasele, agronomile jne., isegi teoloogile teatud küsimusis? Kes tahab studeerida ajalugu, arheoloogiat, etnograafiat, eesti keelt, kirjanduslugu, psühholoogiat — vaat need lülitagu ka rahvaluule õppeaineks. Senini on harrastanud rahvaluule-sporti päämiselt aga germaani, romaani, slaavi ja eriti inglise filoloogiat õpetatud daamid — ja vaat, rahvaluulel pole neist ega neil rahvaluulest peaaegu midagi kasu olnud. Kas ei leiduks näit. mõnd õpihimulisemat andi, kes tahaks päris süveneda laulude, juttude, usundi või eriti veel kommete uurimisesse, kus just rahvaliku loomingu seisukohast on oodata nii tähtsaid ja osalt otse rabavaid avastusi meie muinaskultuuri tundmaõppimisel? Kas me ei saaks

kokku lüüa püüdlikuks liiduks, kes paneks enda maksma ka rahvusvahelise teaduse võistlusväljal? Tere tulemast!“

Meie enneseseeisvusaegne haritlaspõlv — päälle mõnede erandite, kes on saanud õpetust soomlase Kaarle Krohni koolist — on rahvaluule küsimusis üsna tume, nagu see peegeldub sageli otse piinlikult kooli- ja rahvaraamatuis, „Eesti Kirjanduse“ veergudel, kõnedes jne. Õnneasi, et meil läks korda oma esimeseks rahvaluule professoriks saada Walter Andersoni, kes on kahtlematult maailmameister oma alal.

Parim töö, mille siamaani ükski eesti üliõpilane rahvaluules on kirjutanud, tunnukse mulle H. Tampere „Laul jänese õhkamisest“ (koguteoses „Vanavara vallast“), mida võib juba rahuga hästiharitud õpetlase uurimuseks nimetada. Magistritöist üks probleemi- ja perspektiivirikkamaid näikse prl. L. Põdrase „Suisa suud“. Üldiselt aga on üliõpilaste praktilised tööd mulle aastate jooksul nii palju meelehärmi ja kibedust valmistanud. Seisukord rahvaluulefrondil on viimasel ajal siiski juba paranemas: kaasvõitlejaid jääb küll järjekind-

lasti vähemaks, kuid need, kes jäävad järele, on ka seda vahvamad võitlejad ja uute uurimisalade vallutajad.“

Rahvaluule Arhiivis töötades rahvamuusika alale spetsialiseerunud üliõpilane H. Tampere esitab ülevaate oma ala kohta samuti kirjalikult:

„Rahvamuusikast (ja üldse meie muusikateadusest) kõnelda, on vaeslapsest kõnelda. Meie kõrgemad kunstid ja teaduse asutused ei ole seni veel võimalusi leidnud selle teadusliku uurimise edendamiseks ja töötajate kasvatamiseks. Tuleb lootusi panna ainult eraharrastusile. — Mida on meil siis seni tehtud ja mida loodame tulevikult? Suure tänu ja imetlusega nimetagem dr. O. Kalda energilisel ettevõttel enne maailmasõda läbi viidud viiside kogumist, mis 10 a. jooksul jäädvustas tulevõlvile umb. 15.000 rahvaviisi. Kuid kogumistöö on olnud siiski teataval määral pinnapäalne ja diletantlik, töö vili ei anna seda edasi elavana, mis on olnud elav. Kogujad on vaadanud rahvamuusikale läbi kunstmuusika prillide, ei ole tundnud ja tunnustada teadnud vahet nende kummagi vahel!

Kuid — tamen est laudanda voluntas. Ei ole ju olnud ka ainelisi võimalusi töö nõuetekohaseks läbiviimiseks. Motiivid vähemalt on üldjoonis päästetud. Kogujate hulgas on olnud ka mehi, kes täie teadlikkusega tööl on olnud (näit. K. Viljak, C. Kreek, A. O. Väisänen j. t.). Nüüd on aga edasilükkamatult tarvilik kiire siluv järel- ja uuestikorjandus, sest aeg on lävel, kus isegi mälestus muistest loomingust kustub. Materjalide kogumiseks tuleb võtta tarvitusele uued meetodid. — Rahvamuusika teadusliku uurimise alal on asi kurvem. Seni meie omamaine töö on piirdunud ainult üksikute lühikeste artiklitega, peamiselt rütmika küsimuste kohta. On välja antud ka runoviiside kogu, mis (kahju küll!) ei ole õnneliku tähe all ilma tulnud. Igatsusega ootab asjahuviline J. Zeigermongraafia ilmumist. Tuldaugu kirjutistes millistele seisukohtadele tahes, iga mõtteavaldus virgutab huvi ja uusi mõtteavaldusi. — Välismaalaste tööna on kirjutatud paar väitekirja: soomlase A. Lounise eesti-soome rahvaviiside liigituskatse ja austerlase W. Grafisaksa elemendi jälgimine eesti rahvaviiside hulgas. Kuid rahvamuusikat (ja üldse rahvaluulet) uurida, on rahva elavaid hingeavaldusi uurida. Uuriija peab olema vahetus kontaktis rahva enesega, tema mõtte- ja tundeilmaga ja traditsioonidega. Rahvaloomingu uuriija ei saa olla kabinetiteadlane maade ja merede taga. Mõtlen ka, et rahvaluule ja etnograafia gi kui teadused on senikaua poolikud, kui nad ei seo enesega rahvamuusikat. Rahvalaul, mäng, tants ja muusikainstrument ilma viisita (ja vastupidi) on teadusmeeste abstraktsioon, mida ei tunne rahvas ise. — Kunstmuusikale on rahvamuusika andnud paljugi (võiks enam!) ainet, on loonud uue eppohhigi, — ei taha olla pessimist, usume, et meie teiste rahvuslike teaduste hulgas aset leiab ka teadus rahvamuusikast. Kuid tuleb leida uued rajad uurimistöös ki.“

Rahvaluuleteadus uurib rahva vaimset, sõnalist põhikultuuri — etnograafia aga rahva esemelist ja „kujutav“-kunstilist kultuuri. Selle alaga tutvustab mag. Ferdinand Leinbock, Eesti Rahva Muuseumi direktor ja õppeülesannete täitja ülikoolis.

„Etnograafia on juba oma ainelt puht-rahvuslik teadus rahvaluule, muinasteaduse, ajaloo ja keeleteaduse kõrval. Õnnetuseks ta on nende seas noorim distsipliin, ja meie ülikooli rajamisel ei ole teda sel määral hinnatud kui naaberlasiid. Viimased on ülikoolis esindatud igaiüks vähemalt ühe professuuriga; etnograafial aga puudus õppetool kuni 1923. aastani, kus E. R. Muuseumi juhatajat Mannineni kasutades loodi dotsentuur. See püsis kuni prof. Mannineni lahkumiseni 1929. a. alul; juba paar aastat varemni Vabariigi Valitsus otsustas kateedri jätta vakanckseks, kui ta vabaneb. 1931. aastal ülikool algatas õpetooli muutmise professuuriks, kuid asi on jäänud seisma ministeeriumis. 1930. a. I semestrist alates olen täitnud õppeülesandeid etnograafias, 1932. a. päälle teeb seda ka mag. E. Laid. Osavõtivate üliõpilaste arv on nii vähetasuva ala kohta vähemalt rahuldav; etnograafia peaaimeks valijaid on seni leidunud küll ainult paar inimest — väljavaadete puudusel. Nii on selle ala kui teaduse tulevikuga meil lugu ebamäärane.

Etnograafias on olulisemat tööd seni tehtud peaaegu ainult E. R. Muuseumis. Arvestades meie olusid, on siin väljapanekud väga hästigi korraldatud, nagu seda tunnistavad välismaalased. Provisoorne on ainult hõimurahvaste osakond, mille lõpuleviimist on takistanud rahapuudus viimaseil aastail. Mis puutub etnograafilise töö tähtsasse — teaduslikku — külge, siis seda pole saadud arendada täie jõuga. Et luua eeldusi põhjalikuks tööks, peab mitmesugused väljapanemata kogud korda seadma, süstematiseerima ja katalogiseerima; see tegevus on kestnud aastat 5 ja hakkab tulevaks aastaks lõpule jõudma, tänu haritlasist hädaabitöölise kasutamisele.

Seniste teaduslike tööde tulemusist võib nimetada rida üksikuuri mus i, mis on ilmunud muuseumi aastaraamatuis (8 köidet tänini). Ka on suudetud anda juba mõned ülevaated. Siin tuleb arvesse kõigepeält prof. Mannineni suur teos „Die Sachkultur Estlands“. Seni ilmunud 2 köidet käsitlevad jahindust, kalandust, hülgepüüki, põllumajandust ja ehitisi; järgnev kolmas köide käsitleks tehnikat, rahvarõivaid, puutööd ja muid käsitöid — peamiselt alasid, kus ilmneb rahvakunst. Isiklikult olen avaldanud provisoorse ülevaate „Die materielle Kultur der Esten“. Suuremaist üksikuuri mus ist ilmub neil päevil mag. G. Ränga „Peipsi kalastus“ Õpetatud Eesti Seltsi väljaandel.

Kahjuks on prof. Mannineni ja minu ülevaadet saksakeelsed. Meie esimeseks ülesandeks on hoolitseda eestikeelsete kokkuvõtlike teoste ilmumise eest. Selle kõrval püüame süstemaatiliselt täiendada esemekogusid. Soovitav oleks etnograafilise kaardistiku väljaandmine, et ära kasutada suurt levimiskaartide hulka, mille poolest oleme ees peaaegu kõigist välismaade muuseumest. Seda on tunnistanud suured autoriteedid, nagu Leo Frobenius oma siinkäigul.

Muude teoste koostamist takistab asiolu, et autorid ei saa jooksva muuseumitöö kõrval kuigi palju aega tegelda teadusega. Nimelt on koosseisud väga väikesed — etnograafia alal on ametis ainult kolm inimest, kaasa arvatud ka muuseumi direktor.

Etnograafia populariseerimine, meie rahva omakultuuri uuestituvustamine on jätnud soovida samal põhjusel — tööjoudude puudusel. Päälegi on muuseumis 25 aasta musttöö tulnud teha tagantjäre gi. Siiski on arendatud üsna elavat koostööd kodukäsitöö edendamise seltsidega ja ÜENÜ-ga, aidatud elustada rahvarõivaid ja viljelda kutsekoolides rahvakunsti kasutamist. Otsest kontakti publikuga — näiteks ettekannete pidamist väljapanekute üle — takistab aga muuseumi asukoht: see on linnast liiga kaugel.“

Etnograafiale järgneks muinasteadus. Mag. Harry Moora, professori k. t.:

„Kodumaa muinasteadus andis varemini pilte peajasjalikult vaid üksikute muististe arenguloo ja päritolu kohta. Eesti ajal tehtud töö tulemusena on käsitus suuresti laienedud, saades täies mõttes kultuurilooks, mis mitmekülgsest valgustab meie maa vanemat rahvuslikku ja majanduslikku saamiskäiku ja seda mõjutanud looduslikke j. m. tegureid.

Üksikasjades võiks märkida kogude kasvu ja korralduse, muinasteadusliku uurimise ja kirjanduse alal tagajärgi, mis kõik näitavad, et võrreldes varemaga on siin iseseisvusajal edasi jõutud mitmekordse kiirusega. Tööväli on ulatunud pisut ka üle Eesti piiride — Venemaale, Läti ja Ida-Saksasse.

Meie maa muinasaegset kultuuri saab valgustada võrdluse teel. Pildi tihedus ei jää oluliselt maha neis mais saavutatust, kus muinasteadus on sündinud ja juba kaua edenenu: siin tuleb arvesse kõigepealt Skandinaavia. Reas Kesk-Euroopa mais, ja muidugi Ida-Euroopas, on muinas-

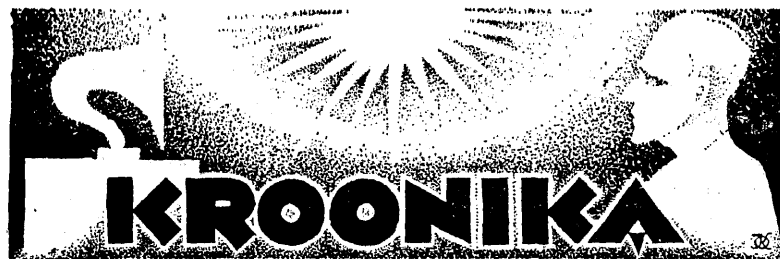
aja tundmine märksa udusem kui meil. Eestis on võimaldanud tagajärgi saavutada see erikaal, mis muinasteadusele on antud ülikoolis, ja ka üldine huvi meie vana iseseisvuseaja vastu. Meie praegused ainelised võimalused igatahes lubaksid ka tulevikus muinast. alal töötada. Siiski peab märkima, et viimasel aastal ülikooli raamatukogu üldse pole suutnud tellida välismailt raamatuid, vähemalt mitte meie alalt, piirdudes ainult ajakirjade muretsemisega. Kui säärane seisukord kestaks, siis see oleks katastroofiline meie teaduslikule tööle, eriti kuna meie palgad, mis välismaisist 3—4 korda väiksemad, ei võimalda isiklike raamatukogude soetamist.

Praeguste tööjõududega muinast. alal võiks rahuldavaid tagajärgi saavutada, kuna meie uuritav maa-ala on väike. Siiski — Lätis on tööl 2 korda enam arheolooge, ja arheoloogiale kulutatavad summad on Lätis kui ka Leedus 3—4 korda suuremad meie omadest. Summade otstarbeka tarvituse juures saaksime aga läbi; igatahes oleme naabritega suutnud sammu pidada.

Muinast. töö iseloomust tuleneb,

et me ka tulevikus siin palju jõude rakendada ei saa. Kuid arheoloogias kui ka teiste rahvuslike teaduste alal tuleb soovida, et ellu läinud koolitatud jõud — nimelt õpetajad — harrastaksid kutselise töö kõrval ka oma eriala. See viiks tööd edasi ja kindlustaks teadusemeeste järlekasvu. Akadeemilistes kutes peaks soodustatama teadusliku tööd; neil õpetajail, kes omavad teaduslikke kraade, peaks vähendatama tundide arvu. Meil hinnatakse liiga madalalt loovat tööd ja tööjõudu: viimast tuleks akad. kutes kokku hoida, s. o. otstarbekamalt kasutada. Tuleks rajada erisugune organisatsioon akadeem. haridusega isikute rakendamiseks loovale tööle, et ära hoida energiatega raiskamist reproduktseerivas töös — õpetegevuses. Ometi ei saa siin ühel alal edu olla, kui teine kiratseb.

Ei saa olla vääramat vaadet kui see, et loov teaduslik töö olevat meil ülearune — käivat üle jõu. Võimetega akad. isikute soodustamine siiski ei tohiks üle jõu käia riigi eelarvele. Meie kehvades oludes säärane soodustamine oleks tähtsam ja

Mõningaid näpunäiteid noortele tudengitele.

Iga noor inimene, kes on haritlane või kes selleks soovib saada, astub loomulikult ülikooli. Ja kui sellega on kiire taga, siis tehtagu seda esimesel võimalikul juhtumil, kas või keset semestrit, muidu võib mitu head kuud ülikooli haridust joosta niisamuti mõõda külgi maha, asja ees ja teist taga.

Kui inimene on astunud ülikooli, siis peab ta loomulikult organiseeru-

ma. Tal on valida vaid kaks teed: kas astub seltsi või korporatsiooni. Organiseeruma peab sellepärast, et viia oma noobel isik sisse valitumasse seltskonda, kus võib teha hiilgavat karjääri, ja ka mitte.

Olen ise liikunud laialt seltskonnas, lugematuid kordi olen palutud sinna, sama palju kordi on palutud seal ka lahkuda. Nii et mul on seltskondlikest kommetest oma selge ülevaade

ja kindlad arusaamised, mida nende allseisvate ridadega püüan jagada ka kõigile nendele noortele kaasvõitlejatele, kes mõtleavad asuda seltskondliku positsiooni vallutamisele.

Ülikooli sisseastumine, nagu vist üldiselt teatakse, pole keerukas toiming. Tuleb teha visiit rektorile. Võidurõõmsa näoga astute rektori kabinetti sisse, istute palumata ja teete akadeemia esimesele mehele pikalt ja laialt selgeks, millise suure heateo te ülikoolile ja tõusvale eestlusele teete, et astute ülikooli. Rektorile võite kinnitada ka, et ülikoolis käimine ei tee mingeid raskusi — seda rahakest on kui raba, kas või siinsamas võiks tausendid lauale panna. Rektor ütleb loomulikult sellest lahkusest ära, teeb te soovivaldusele märkuse, et olete võetud vastu, ning asi on igapidi tahe. Sjis veel väiksed vormilised tehingud ülikooli kantseleis ja kassas ning oletegi üliõpilane.

praktilisem kui mujal, kus leidub ka erateadlasi.

Kui riik ei taha püsida pelga tühja vormina, siis tuleb leida teid, kuidas vaimseil ja teaduslikel aladel edasi jõuda.“

Magister Erik Laid, etnograaf ja ühtlasi arheoloog, praegu õppeülesannete täitja esimesel alal:

„Meie ülikoolis on muinasteadus paremal järjel kui etnograafia, mille õppetooli ei lasta täita. Ometi vääraks etnograafia suuremat tähelepanu. Nimelt meie rahvuslik o m a p ä r a — mis paratamatult jääb meie omakultuuri aluseks — on säilinud ainult kahel alal: s õ n a l i s e s vanavaras (rahvaluules) ja a i n e l i s e s, etnograafilises vanavaras. Meie rahvas oleks minevikus poliitiliste olude survele kergesti võinud ümberrahvustuda, kaduda (nagu see enam või vähem on sündinud liivlastega, vadjalastega, ingerlastega), kui ta poleks omanud küllalt tugevat sõnalist ja esemelist traditsiooni. Need on meie rahvusliku iseteadvuse jõuallikaks. Nähes iseennast ja oma lähemat ümbrust eristuvat naaberrahvaste laadist, jäi eestlastel juurde instinktiivne teadvus endi kuuluvu-

sest erirahvasse ja ühes sellega teatav rahvuslik iseteadvus. Nii vähenõudlik kui meie etnograafiline kultuur päältnäha ka pole, on ta faktiliselt aluseks meie tänapäeva omakultuurile. Järelikult selle kultuuri tundmaõppimine on möödapääsematult vajalik meie rahva mentaliteedi ja vaimustruktuuri tundmaõppimiseks.

Meie teaduses on side oleviku ja muinaskultuuri vahel läbi etnograafilise kultuuri mitmeti tihedam kui kuski teistes maades. Kuigi ajaloolise aja kestel meie rahval on olnud võrdlemisi väiksed teotsemis- ja loomisvõimalused, on siiski alal hoidunud rida muinasaegseid nähtusi ja traditsioone ajaloolises ning etnograafilises kultuuris (näiteks meie maakondade piirid).

Nagu öeldust selgub, on muinasteadus ja etnograafia suuresti seotud teineteisega: muinasteadus on vanem etnograafia. Ometi on side ja koostöö nende mõlema vahel seni jätnud paljugi soovida.

Kahtlemata huvitab üldsust selle koostöö alal üks küsimus: kas oli eesti kultuur muinasaaja lõpul aineli-

selt madalamal või kõrgemal järjel kui hilisem — „orjuseaegne“ — etnograafiline kultuur? Võib andmete najal arvata, et meie vana iseseisvuseaja kultuur on olnud kõrgem ja ehtsam hilisemast. Näiteks ehete vormi muutumiselt, barokistumiselt ilmneb orduaeg muinasaaja degeneratsioonina.

Etnograafilise kultuuri tähtsus seisab selles, et temas on eesti rahvas oma suure alalhoidlikkuse ja visa rahvusliku teadvuse tõttu säilitanud muinasaaja kultuuri elemente kuni meie ajani; etnogr. kultuur ei kujuta endast progressi, vaid tähtsat vahelüli meie ja Muinaseesti vahel. Kui ta oleks kadunud, siis oleks ehk puudunud ka meie praegune omakultuur.

Jääks soovida, et meie kunstnikud kasutaksid rohkem meie rahvaornamentikat, mis pole esteetiliselt sugugi tühine. Mõni osa rahvaomast toasisustusest võiks olla eeskujuks meie haritlase kodu sisustusel, nagu seda näeme eriti Rootsisis.“

Sellega peab käesolevas numbris lõppema ülevaade meie teadustest. A j a l u g u — üks tähtsaimaid rahvuslikke teadusi — jääb kahjuks ruumipuuduse tõttu käsitleda järgnevas „Üliõpilaslehes“.

Järgmiseks tehinguks on osta kantuseraamat. Õppekavadega ja muude selliste asjadega on aega. Mõni tuttav kutsub teid kuhugi korporatsiooni või seltsi tutvumisõhtule. Võtate kutse vastu ning lähete. Organisatsioonis tundke end nagu kala vees ja väljendage igal võimalikul juhul oma vaba arvamist ja vaadet kõigi vanemate kaasvõitlejate suhtes. Tehke märkusi ja pidage end kaunis väljakutsuvalt ülal, näidates seega, et ei tunne mingit kartust kellegi ees. Juhul, kui organisatsioonis peale õlle puuduvad muud alkoholsed joogid, siis tõuske viimaks üles, lööge 5 krooni lauale uhke grandezzaga ning kutsuge kõiki külalisi lappima, et vanematele kaasvõitlejatele teha üks väike üllatus ja demonstreerida oma rahalist olukorda. Igakord ei leia selline teguviis küll rahuldavat vastukaja, kuid sellest ei ole midagi — pea-

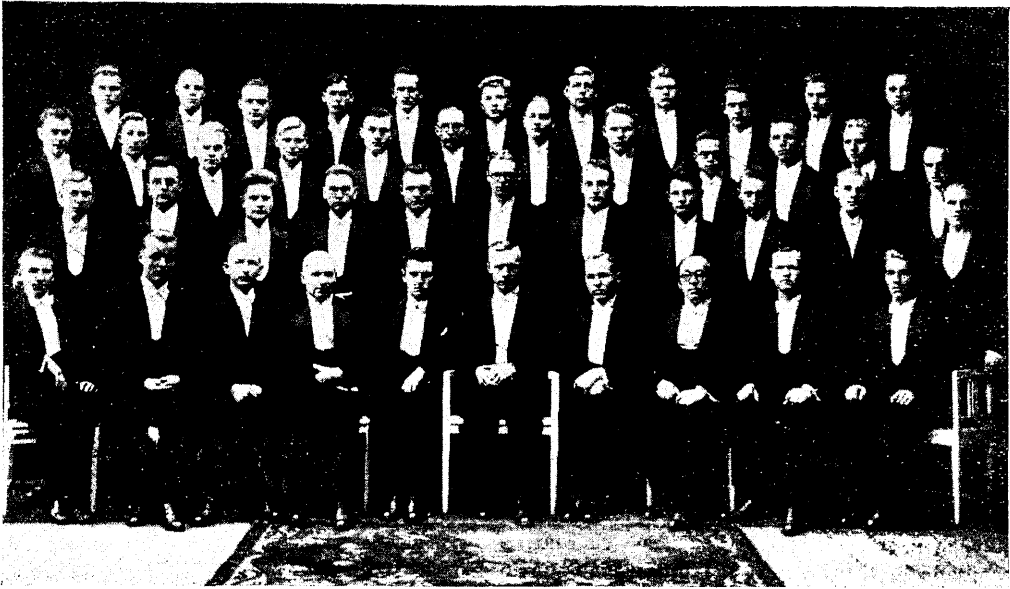
asi, et on näidatud isiklikku algatusvõimet.

Tehakse laulu. Laulate kaasa või katkestate keset viisi, pöürate rusikaga lauale ja tähendate külmalt, et laul ei kõlba kuhugi. Teete ettepaneku mõne teise laulu laulmiseks, mida just laiemalt ei tunta. Näiteks „Gaudeamus igitur“. Pistke ees seda laulma, kuna teised võhiklusest niipea sellega toime ei tule. Nii et siis laulu alal olete end teinud silmapaistvaks tiitibiks.

Kuna ajaviitena on kaardimängul seltskonnas väga tähtis koht, siis võtke kaardid igaks juhtumiseks ligi. Võib enne need ära märkida, et pärast mängides tekitada ületamatut fuuroori ja lähedalviibijatele näidata kaasmängijate mannetust. Olete selle numbriga mõnes organisatsioonis kukunud läbi, katsetage teises, — võib-

olla lubatakse seal. Peaasi et ei maksa end näost ega verest lasta lüüa ära.

Igas vaieldavas küsimuses jääge oma seisukohale raudkindlaks. Mingit järeleandmist ei tohi olla. See nõrgestab reputatsiooni ja seltskondlikku positsiooni. Teiste silmis omate aga paindumatu ja suure tahtejõuga kodaniku aupaiste, mis küllaldaselt nii hele, et juhtida poliitiliste lahingute lõõmaväljadele. Väiksed kokkupõrked on möödapääsmatud. Tuleb tarvitada kõva kätt oma veenete kaitseks. Tõmbate mõnel tegelasel korporatsioonis tekli üle silmade ja rohkem ei ole vaja — olete saavutanud, mida soovisite. Sünnib üks kahest, — kas leiata end oma vateeritud palitus ja kõvakübaras korporatsiooni konvendi eest tänavalt lumest või tehakse väljakutse. Juhul, kui tehakse väljakutse,

Akadeemiline Meeskoor.

Keskel koorijuht helilooja **R. Ritsing**, kes valiti selle aasta alul Tartu Ülikooli muusika abiõppejõuks. Koor sõidab märtsikuu keskel kontsertreisule, külastades **Rakveret, Tallinnat ja Tapat**. Kontsertmatkal on kaastegev korp. **Filiae Patriae** naiskoor ksv. R. Kriiski juhatusel.

Akadeemiline Meeskoor saab 3. nov. s. a. kümneaastaseks, mispuhul korraldatakse vastav kontsertaktus Ülikooli Aulas.

pole see väärt seda, et võtta vastu. Lükate tagasi tähendusega, et ei tule mõttessegi iga poisikesega duellida — see olevat täiskasvanute lõbu. Ka sel juhtumil leiate end oma vateeritud palitus ja Lepa juurest ostetud kõvakübaras tänavalt lumest. Kuid tõusete üles ja teete konvendi ukse faga igavest radaud. Kui see midagi ei aita, tuleb tuua kohale politsei ja sellele selgeks teha, et konvendis on müüdnud peale lubatud aega salaja alkoholi. Sellega on teil kõva trump peos ja teie ise, kui tulevane õigusteadlane, kohtuinstantsides tuttav mees. Juhul, kui kordnik peaks teid avaliku korra ja julgeoleku määruste rikkumise pärast toimetama politsei jaoskonda, tehke aga otsemat teed selgeks, et kuulute sinna organisatsiooni, kust teid tänavale juhiti. Sellega olete naeruvääristanud seda organisatsiooni ja endal on süda kergem istudes need paar päeva arestis. Lühikese isikliku vabaduse kaotamisega tuleb leppida igal noorel karjääril. See on paratamatu. Last not least — ühte või teise organisatsiooni võetakse teid

ikka vastu ja lõpuks ei ole katki midagi.

Olete mõne oma kaasvõitleja poolt kutsutud kuhugi perekonda, siis tehke seda heameelega. Märkige mällu need ilusamad anekdoodid, millega vana ja lugupeetud majaprouat võiks lõbus-tada. Näiteks: Mis see on — must ja 11 jalga all? Kindlasti keegi vastata ei tea. Võite kohe oma teravmeelsusega hiilata ning vastata kohe: Neli neegrit kannavad Bechsteini tiibklaverit. Neljal neegril kokku 8 jalga, tiibklaveril kolm — seega kokku 11 jalga. Majahärrale, tuntud ja lugupeetud majandustegelasele, koputage õlale ja küsige, et kuidas kurasus teil ikka sellised asjad sünnivad, et maadlete nende vekslitega ja nii edasi. Omalt poolt andke sõbralikkust ja head nõu, kuidas mitmesuguseid majanduslikke raskusi vältida. Kui majahärra on kirglik koduveini harrastaja ja valmistaja, siis tehke talle sõbra-mehe poolest see väike piinlikkus, et hakkate kiitma, kuivõrd oma väärtuse poolest seisavad meie oma-dest ikka kõrgemal itaalia, kreeka või

prantsuse veinid. Hoopis teise asi juua, kui siin ajada sisse punast ja viha marjavedelat.

Juhtute nägema mõnd vana ja kallist mauri või hiina vaasi, võtke kohe nuga taskust välja ning kratsige natuke emaili, et teha kindlaks, kas kaunis ese on ehtis või võlts. Sellega olete näidanud oma kunstiarmastust ja kritiseerimisvõimet, ning kõik on teist vaimustatud.

Mis puutub professoritesse ja loengutesse, siis sellistele nähistele ei maksa just erilist suurt tähelepanu pühendada. Kinnitage igal võimalikul juhul, et ükski professor ei suutvat teile midagi pakkuda ja loengutel käimine ei suuda hoida teid eksamitel läbikukkumast.

Need on siin vaid lühidalt näpunäited. Kes neid tõsiselt võtavad, võivad säävutada mõndagi seltskonnas, kelle kivinenud kombad vajavad tuendamist ja elulähendamist.

Õnne kõigile noortele kaasvõitlejatele okkalisel reformaatori teel soovib kogenud kaasvõitleja

Oskar Lillendal.

Heiti Talvik: Palavik.

Luuletusi 1924—1934. Kammisseppade kirjastus, Tartus. 54 lk.

Heiti Talviku luuletusi on „Loomingus“ ja vahel ka mujal lugeda olnud juba üle üheksa aasta. 1925. a. üllatasid nende ridade kirjutajat mõned omapäraselt värsked ja laulvad read „Loomingus“, mis praegu ilmund kogus leiame päälkirja all „Simmanil“. Tookord ootasid huviga uult autorilt uudiseid, kuid neid tuli visalt ja harilikult vaid õige lühikesi, kuigi sisukaid. Nüüd, umbes kümnend hiljem, on Talviku vahepääl ilmund ja ka mõned ilmumata värvid väga kiidetava ja tänatava eraalgatuse tõttu ühte maitsekalt dekoreerit vihku kogutuina kättesaadavaks teht neile, kes ei viitsi neid siit-säält kokku otsida, vaid eelistavad luulet lugeda raamatutena, mis võimaldavad üldpildi moodustamist. Tuleb tunnustada uue „Kammisseppade“ kirjastuse ettevõtlikkust ja oskust. Päril viimasel ajal pole ilmund ilukirjanduslikke teoseid, mida oleks sama meeldiv kätte võtta ja nähtavasse kohta võõraile lehitsemiseks panna kui Talviku *Palavikku*. Ott Kangilaski illustratsioonid ja veelgi suuremal määral tema fantaasiarikkad initsiaalid lisavad väga tunduvalt raamatu nauditavust ja loodetavasti ka selle minevust. See on teos, mida sobib kinkida.

Kuid olulisim osa sellest on muidugi tekst. See kajastab täpsalt autori arengut kümne aasta jooksul. Alul leiame sarja musikaalseid, paiguti isegi veidi tundlema kalduvaid palu, mis kohati meenutavad Rilke nooreea luuletusi oma pehme meloodilisvega, võrdluste haprusega ja pärisnimede tagasihoidliku eksooti-

kaga. Jõulukellad, alistuv armastus, küpressid ja printsessid liituvad ilusateks värssideks, mis oma selge, läbipaistva vormiga ja läbimõeld proportsioonidega mõjuvad saledaina ja melankoolselt-nooruslikena. Kuid see on vaid neitsilik proloog, millele järgneb raamatu tõeline tuum — hoopis teiselaadne, süngem, dekadentsem ja kindlasti huvitavam.

Heiti Talviku elamuste maailm erineb meie teiste noor-, kesk- ja vanapoetide omast. Süngust on meil ju luules kahtlemata esinend küllalt, neurootilisve ja võllahuumorit samuti kaunikesel määral. Tarvitseb lugeda vaid hilisemat Underit, et selles veenduda. Kuid Talvikul esinevad need omadused eriti keskendit kujul. Talvik armastab naturalistlikke värve, kuid tugevas stiliseeringus ja paettilise tooniga. Harva ta kopeerib tõeliseve. Ta valib sellest mõningad esindavaimad nüansid ja lisab meeleldi mõne fantastilise, süngust süvendava joone. Täpsasse stroofiivormi mahutetakse palju antiteese, sageli otse geomeetriselt kalkuleeritud, ning lõppu asetetakse tugev puant. Tooni võiks võrrelda saksa ekspressionistide omaga, kuid autori vormiinstinkt on märksa arenenum kui ekspressionistide enamikul ega luba tal harrastada saksa venivust. Hoopis suuremal määral kui ekspressioniste meenutab nende luuletuste vorm prantsuse parnassiene või Heinrich Heine teravaimaid pisi-luuletusi *Buch der Lieder*'is. Elutundelt sarnanevad need värvid selle vastu rohkem Heine Laatsaruse-sarjaga, selle vahega, et neis on rohkesti

mingit ahastuslikku nooruslikkust. Mõnikord võib selle kõrval vastu lõõtsuda ka üleannetust, kuigi sellast, milles on veidi *fin de siècle*'i, näiteks väikeses luuletuses, mille siin tsiteerin:

Mu pulss su pulssi tuikab hirmsa jõuga,
sust veremaik mu kurku tõusnud vahe.

Löönd jälle lõkkele mu elutahe,
mis kaua tühjalt lõgistanud lõuga.
Taas kiretõrvikute loitval kumal
mu värnilained veriharjatavad
ja sinu auks, mu puhkiv ebajumal,
„hurraa, hurraa!“ nad kooris karjavad.

Neis ridades on karikatuuri, kuid sellele vaatamata tuleb võtta tõsiselt neis väljenduvat tunnet. „Hirmsa jõuga“, „lõgistanud lõuga“, „mu puhkiv ebajumal“ on kergelt karikeerivad väljendid, kuid kogu luuletuses on jõudu, mis ei ole mänglev. Muide, kui õnnelikult on leit näiteks sõna „veriharjatavad“! See on keskendit ja oma näilikule lihtsusele õieti komplitseerit kunst, milles pole vähimatki algajalikkust ega följetonistlikkust.

Vahel on Talvik paroodiale märksa lähemal, näiteks laulus kuulsast röövlist Don Ramonist, mis meeleolult veidi tuletab meelde Bert Brechti *Kolmekrossi ooperi* laule. Santlaagerlikkust, apaaside luulet, hulguste romantikat oskab Talvik mujalgi tabada suure oskusega. Sellel alal ta on palju õppind François Villonilt, kelle laadi ta teadlikult jäljendab ühes selle kogu parimas palas, „Blasfeemilises ballaadis“. Viimase põhjal võiks peagu teha oletuse, et on tegemist vaid artistliku võllanaljaga. Kuid see oleks ilmsesti eksitus. Talviku võllamotiividel on juured sügavamal, tema fantastilised õudused, ka siis, kui nad näivad meelega groteskseks väänat, on tõelise palaviku sünnitised, ja nagu palavikunägemused sageli, haiglaselt teravad. Viljatuse, varase surma, roiskumise ja kõdumise assotsiatsioonid tunduvad painajaina. Inetusse kiindutakse morbiidse andumusega — kuid otsekuu peitliga raiut, plastiline ja läbini laulev vorm teeb ka inetuse nauditavaks.

Erilise žaanri moodustavad väikesed, kohati verlainelikku lüürikasse kalduvad luuletused, milles nukrust või leina peidetakse pool-humoristliku puanti taha.

Lehte liuglevat veel nägin uttu, mutta kotsaga ma lõin ta ruttu, mutta kotsaga ja nutsin siis, nutsin, kuni politsei mu viis.

Mõnel neist pisipaladest on itaalia graatsiat, nail harjumatu ja natuke mõrkjalt naljatlevat. Siia liiki kuulub šarmantne „Su teele vari langeb völlapuust“. Völläs viirastub siin nagu mujalgi Talvikul, kuid poeet on enda süngetest kompleksidest saand võitu vahedalt tsiseleerit vormi abil:

„Su teele vari langeb völlapuust, kust kõlkumas näen pikka poomispaela, kuid sina, meeletu, ei mõtle muust, kui tüdrukust, kes käed sul' heitnud kaela ja kuumalt palgele sul' surund suu...“

Kuid nobedalt ma vastan, okkad keeles:
„See tütarlaps, kes kibeleb mu meeles, see ongi minu väike völlapuu!“

Tunded on romantilised, aga vorm otse klassiline. Sellest vormist oleks põhjust palju rääkida. Talvik on üks neid, kes usuvad täiuslikku selgusse, lõplikku kristallisat-

siooni ja laitmatuisse riimidesse. Huvitav on sääljuures, kui eeskujulikult ta suudab vältida ebaloomulikku sõnastust ja kulund riimsõnu. Või kui riimid ongi vanad, on neile siiski osat elu sisse puhuda. Võrdlused on julged, eksootikat harrastatakse rohkesti, kuid vaimukalt, tõsielust võetakse kas või jõhkraid jooni, kuid sümbolistliku süvendusega, kalambuvaridele osatakse sisendada sügavamart mõtet. Sõnaga, väljenduse alal on Talvik omapärane, sagedasti laitmatu taidur.

Väljenduse sagedane jõulisv on teatavas vastuolus ilmavaate lootusetusega — nii teravas vastuolus, et viimast ei taha hästi uskuda. Ilmne on, et Talvik on ilmavaateline otsija, kes pole veel leidnud midagi päris positiivset, kuid kes siiski veel otsib. Teadvus neist otsinguist sisendab lugejale usaldustunde autori vastu, kelle „ribideks kandlekeeled, mis ootamas Mängumeest“. „Oo, lõõskav tõde Looja suust, mis koltub meis kui vana tapet!“ hüüatab poeet. Usume, et „lõõskav tõde“ ei jää temasse koltuma, vaid lõõmab kunagi tugevalt esile. Kui oled läbi lugend selle kogu, siis lihtsalt ei usu, et Talviku veres pole „udutsemas ühtki tungi“, vaid ootad kindla usaldusega millegi tõttu tõkestund vitalsete impulsside vallapuhkemist.

Ants Oras.

«Sügisviulid» «Vanemuises»

Olly Teetsoffi lahkumisetendusena 15. veebr.

Lavastaja A. Sunne.

Ilja Surgutševi 5-vaatuslik näidend „Sügisviulid“ tundub küll pisut sentimentaalsena kaasajale, ent siin esinevad psühholoogiliselt õiged ja usutavad kujud, mis ka nõuavad head mängu. Seekord anti seda. Tundus, nagu oleks uued inimesed vallutanud lava. Kolmveerand saali täitva publiku pinevus tõusis haripunktile ja tähelepanu koondus kahte isikusse, O. Teetsoffiisse, kes mängis Varvara Vasiljevna, ja A. Sunnesse, kes esitas advokaat Dimitri Ivanovitš Lavrovi.

„Sügisviulid“ laulavad neile vananevaile inimestele nukra viisi, kes on juba kaugelt üle kevadflöotide ja suvetrompeetide ajastust.

Varvara Vasiljevna pidi kujuta-

ma üht neist viimast õnne haaravatest naistest. Ta oli oma mehe noore sõbra Viktor Ivanovitš Baranovski (E. Ende) armuke.

Mäng arenes nüüd ühest anonüümkirjast kuni Lavrovite kasutütre Veera (prl. T. Kukkk) abiellumiseni adv. Baranovskiga.

Ehk küll tavaline ja paljutarvitatud süžee, andis see meile ometi elavad inimesed paljunähtud mikumärdiliste komöödiate teatraalsete kujude kõrval.

Ei unune A. Sunne advokaat Lavrovina, kes lõi kuju, milles teravalt olid rõhutatud armastava mehe ürgsed jooned. Ta aimas oma naise petlikku mängu, ta teadis seda, ent kogu ta käitumises ja sõnastuses he-

lises: usun, usun, ent mind sa juba ei peta! Näiline rahu, sisemine valvusus ja erksus ning kahtlustused, mis otsekohe viisid reageerimisele ning tegudele, said ilmeka väljenduse. Sügavaimalt tunnetatud mängu andis näitleja esimeses vaatuses, kus ta oli pime ja haiglane ning sai teate oma naise „langusest“.

Ja lahkumisõhtu andja Olly Teetsoffi ise tõendas veel kord, et ta on väljapaistvamaid lavajõude karakter-osade alal Tartus. Ta kahepalgelise naise osa nõudis enda süü salgamist ja samas veenva pääsetee leidmist, et säilitada seda vähestki kodurahu, mis säilus peale sügisviulite mängu.

Olly Teetsoffi oli eht ja elas oma osas. Tahaks nagu uskuda, et ta oli ise see lõhkikärastatud hingega naine, kes loobub oma armukesest (sest lahkumine tuleb kord niikuinii) ja viib sama mehe kaissu oma kasutütre. Ta andis meile ehtsa talve aimava naise tragöödia. Nüansirikas ja samas äärmiselt isikupärane osatõlgitus näitas eriti lõpul, et pr. O. Teetsoffi ei mänginud, vaid elas need tunnid Varvara Vasiljevna. Usume neid lahkumise-, loobumise- ja kibeduspisaraid, millest näitlejanna niiskused silmad lõppseansil, mil ta Varvara Vasiljevna ütles hüvasti oma armukesele ja ka sellega elu teisele „kevadele“ ning inimesena-näitlejana „Vanemuise“ lavale. Viimase puhul kerkib küsimus: miks? Olly Teetsoffi ei ole inimene minevikust, vaid kaasaegne ja ta on modernim ning küpsem kui kõik teised ülimodernsed noored samas teatris. On ehk siingi vägeva Intriigi altarile uus ohver!

Teistest osalistest tahaks öelda komplimente noorele näitlejannale T. Kukele, kes usutavana ja värskena mõjus stseenis ema ja tütre vahel. Vähesel lavapraksisel tõttu ülemängimine aga ilmsel juba järgmistest piltides. T. Kuke tõetruule mängule aga tohiks ennustada tulevikku.

E. Ende noore advokaadina ei täitnud neid lootusi, mida tumm-mäng nõuab seltskonnainimeselt ning kavalerilt. Ta liigtused koguni kutsusid soovimatuid poolkoomilisi ja tehtud momente esile ning segasid ühtlast ansamblit. Tuleks soovitada vähem operetlikku, tehtud poosi. S. Tamm, Lavrovi teenija Grušana, andis vähenõudliku osa juurde vähepakkuva mängu ja F. Stellmacher kojamehena tõi kaasa sobimatut operetliku joone.

Dekoraator suutis seekord hästi tabada „Sügisviulite“ nukrat miljööd. Ja kokkuvõtte: ei mingit suurlavastuslikku reklaami, ent mängult hingestatuimaid ja paremaid lavastusi sel hooajal.

Edg. V. S.

E Ü S, E Ü S Põhjala, Ü S Liivika ja korp. Rotalia teel meistritiitleile.

Tänavu õige varakult alanud üliõpilaskonna käsipalli esivõistlused on jõudnud oma haripunktile. On selgunud nõrgemad ja tugevamad meeskonnad, mis laseb teha juba teata- vaid eelkalkulatsioonid meistritiitlile pärijate kohta.

Võrkpalli eriklassis ei ole EÜS-il meistrikstulekul mingeid takistusi, kuna tema ainukene konkurent ÜS Raimla (korp. Sakala loobus) — ehkki seni südilt mängides — on sunnitud kapituleeruma.

Sama on maksev korvpalli eriklassi kohta — siin on EÜS kindel võitja — kuna selle klassi teine osavõtja, korp. Frat. Estica mingit tõsisemat konkurentsi Eesti teisele meeskonnale (EÜS) koosseisult sama, mis Tartu NMKÜ) pakkuda ei suuda, nagu ilmnes nende meeskondade esimesest kohtumisest.

Sootuks teine lugu on üldklassi võrk- ja korvpalliga, mis iseenesest ju moodustavadki esivõistluste tuuma — nii osavõtivate meeskondade arvult, konkurentsilt kui ka huvilt.

Võrkpalli üldklassis on poolfinali jõudnud korp. Rotalia ja ÜS Liivika. Mõlemad on oma seniseid vastaseid löönud väga tasavägistes matšides ja enamasti alles 3-egame'i listes mängudes. Arvatavasti pärib üks neist meistritiitli — kuigi ka korp. Liviensise noortest, alles keskkoolest tulnutest komplekteeritud meeskond siin väga tugevat konkurentsi võib pakkuda.

Korvpalli üldklassis, kus konkurents tänavu eriti tugev ja üldine mängutase tunduvalt kõrgem eelmise aasta omast — on seni kaotusteta võidult võidule sammunud EÜS Põhjala ja korp. Rotalia, et nüüd omavahelisel kohtamisel anda ühe finalist.

EÜS Põhjala on võitnud kolm mängu (korp. Vironia, EÜS, korp. Frat. Aeterna), korp. Rotalia — kaks (korp. Fr. Liviensis, ÜS Liivika). Mõlema poolfinalisti senised võistlused on olnud väga tasavägised ja tihti on võit tulnud viimaseil mänguminutitel.

Kuigi meistrikstulek ühelegi mees-

konnale ei näi kindlustatud olevat, omab vist teistest veidi suuremaid šansse EÜS Põhjala pikakasvuline ja füüsiliselt võrdlemisi tugev meeskond.

Naiste võrkpallis näib senine meister — Organiseerumate naiskond — kaitsvat oma tiitlit, kuigi tema mänguvõime võrreldes eelmise aastaga on langenud.

Teised osavõtjad korp. Indla ja korp. Filiae Patriae — näivad kannatavat treeningu vähesuse all, eriti on see tunduv esimese juures. Rohkem tööd — eeldused on ju head!

Üldiselt võetuna on eriklassi mängutase endine — vahest ehk vähe langenudki konkurentsi vähesuse tõttu, samuti on langenud naiste võrkpalli mängutase — tõusnud on ta väga üldklassi võrk- ja korvpallis.

Kuna varematal aastatel võis kõnelda teataval määral ühe organisatsiooni hegemooniast — siis on praegu 3—4 parema meeskonna võimed õige lähedased teineteisele ja resultaat väljendub tihti ainult mõne-, kolmepunktilises vahes.

Kuid veel on vahe üksikute meeskondade — eriti esmakordselt esinevate ja juba korduvalt esivõistlustis osavõtnute vahel — küllaldaselt suur, mis kahtlemata nõrgemate edasivõistlemise tahtele pidurdavalt mõjub.

Selle pahe kõrvaldamiseks on Kehalise Kasvatuse Toimkond kuuldavasti energiliselt samme astunud ja asunud uute määruste väljatöötamisele, mis töötab teatavat pööret tuua senisesse korda ja mis tahab selle pahe kõrvaldada ning mis võimaldaks kogu üliõpilaskonna kehalist kasvatust mängude alal palju laiematele hulkadele rajada.

Kuigi üldkokkuvõttes võib kons- tateerida käsipalli vastu huvi tõusu üliõpilaskonnas — ei saa kahetsusega jätta mainimata senise ühe tugevama käsipalli kantsi — korp. Sakala eemalejäämist suuremast osast võistlustis — samuti seda, et Tartu suurimaid akad. naisorganisatsioone — ENÜS — ei ole veel võimaliku leitud esivõistlustis osa võtta —

kuigi kuuldusi osavõtust on lansseeritud juba aastaid.

Võistluste tehnilised tagajärjed on seni olnud järgmised (möödunud semestril peetud võistluste tagajärjed on toodud „Üliõpilaslehes“ nr. 13 — 1933):

Võistlusõhtul 28. jaanuaril s. a. andis korp. Fr. Slavia võrkpalli üldklassis loobumisvõidu korp. S a k a l a l e.

Samal õhtul korp. Rotalia võitis korp. Fr. Estica tasavägises üldklassi võrkpalli matšis 2:1. Esimese game'i võitis korp. Rotalia 15:11, teisel võitsid esticused end tõsiselt kokku ja võitsid game'i 15:13 üle noatera, kolmandal pani korp. Rotalia end aga kindlasti mak- s m a 15:5.

Järgnes pinev korvpallivõistlus üldklassis EÜS Põhjala ja EÜS-i vahel.

Kiirelt mängiv tugevdatud EÜS-i meeskond suutis haarata kohe alul initsiatiivi ja lõpetas esimese pool- aja 15:11 oma kasuks. Teisel pool- ajal EÜS Põhjala püüab haarata mängu oma kätte, viigistab mängu korduvalt, lastes aga siis jälle EÜS-i õnnestunud visetset juhtimisele. 3 minutit enne lõppu, olles 5 silma taga — algab EÜS Põhjala võim- mast lõpuspurti ja võidab 30:26 (11:15).

Järgnev üldklassi korvpalli võist- lus korp. Vironia ja korp. Frat. Sla- via vahel kujuneb viimase nõrkuse tõttu tagajärjelt rekordiliseks — 100:10 (46:4) korp. V i r o n i a ka- suks. Korp. Frat. Slavia auks peab ütlemä, et nende väikearvuline mees- kond (õigem riismed sellest — lõpul ainult 3 meest) mängis täie innuga lõpuni.

Järgmisel võistlusõhtul 3. veebr- uaril s. a. võrkpalli üldklassis korp. R o t a l i a võitis korp. Sakalat 2:1 — kaotades esimese game'i 15:9 — võtab korp. Rotalia end kokku ja võidab kindlalt 15:8 ja 15:8.

Korvpalli üldklassis korp. R o t a l i a peale tasavägist mängu võidab ÜS Liivikat 32:28 (16:8). ÜS Liivika mängib teisel poolajal küll õige tugevasti, aga ei suuda esimesel poolajal oma kahjuks tekkinud vahet enam tasakaalustada.

Järgnevas eriklassi korvpallivõist- luses ei suuda korp. Frat. Estica tugevale EÜS-i meeskonnale mingit tõsisemat vastupanu avaldada — EÜS võidab siiski ootuste vastu suurelt 73:6 (31:4).

Võistlusõhtul 11. veebr. s. a. võrkpalli eriklassis avaldab ÜS Raimla EÜS-i kindla üleolekuga mängivale meeskonnale õige tublit vastupanu — võidab EÜS 15:7 ja 15:10.

Samal võistlusõhtul üliõpilas- konna esivõistluste tänavuses esime-

ses võrkpalli võistluses naistele oli korp. Filiae Patriae sunnitud kapituleeruma suuremate mängukogemustega, aga möödunud aastast tunduvalt nõrgemini mängiva Org-matute naiskonna ees.

Kaotades esimese game'i 15:8 — satub korp. Fil. Patriae naiskond teisel game'il hoogu ja soodustatuna Org-matute krobelistest vigadest — võidab game 15:12; kolmandal game'il ei suuda korp. Fil. Patriae saavutatud edu kinni pidada — ja suurema rutiiniga Org-matute naiskond võidab 15:13 — seega kogu mängu 2:1.

Järgneb tugev võistlus korvpalli üldklassis EÜS Põhjala ja korp. Fr. Aeterna vahel. Kuna mõlemad meeskonnad kuuluvad kindlamate meistrikandidaatide hulka — siis oli juba oodata pinevat võistlust.

Kuid vastu ootusi kindlalt suutis EÜS Põhjala pikaldaselt ja rahulikult mängiv meeskond surmata korp.

Fr. Aeterna äärmiselt kiiretempoliste mängu. Sellega oli ka Fr. Aeterna kõige ohtlikum relv paralüüeeritud. Lõpptagajärjeks tuli 18:11 (9:7) EÜS Põhjala kasuks.

Järgmisel võistlusõhtul, 17. veebr. s. a. võrkpalli üldklassis võitis hästi mängiv korp. Fr. Livienensis korp. Fr. Esticat 15:10 ja 15:9 — mõningail põhjusil peeti mäng sõprusvõistlusena.

Järgneb naiste võrkpallis korp. Indla ja Org-matute kohtumine.

Iseenesest õige huvitava, aga liigsete vigadega mängu võidavad Org-matud 15:4 ja 15:12. Korp Indla naiskonnal lonkas koosmäng tublisti ja suur osa serve läks luhta — mis asjatult vähendas tunduvald võiduvõimalusi.

Õhtu viimasena oli korvpalli sõprusvõistlus ÜS Liivika ja korp. Fr. Aeterna vahel — võitis viimane 38:19 (13:11).
Lhe.

SELL Keskbüroo istung 4. veebruaril 1934. a.

Tavaline sügissemestri istung ära jäänud, peeti peale möödunud kevadel toimunud SELL X konverentsi esimene Keskbüroo istung 4. veebruaril k. a. Tartus, millel olid esindatud kõik SELL-liitu kuuluvad üliõpilaskonnad.

Pikema vaheaja tõttu oli Keskbüroo istungi päevakord õigege pik. Istungi tulipunkti moodustas aga SELL tegevusest kogu sügissemestri nõudnud õnnelt lõppenud suvise Itaalia ekskursiooni küsimus.

Senini teotesid ekskursiooni küsimuse lahendamisel üksikud üliõpilaskonnad iseseisvalt ja nüüd pidi selguma, missugusele seisukohale on jõutud. Juba eelläbirääkimistel selgus, et selles küsimuses olid kõigil üliõpilaskondadel, SELL keskbüroo asjaajamist ja büroo-juhataja tegevust käsitavas osas, kindlad seisukohad ja selles osas otsustati küsimus sisuliselt juba enne vormilikku istungit.

Istungi alul võeti teatavaks ksv. H. Paalmani lahkumine Keskbüroo juhataja kohalt, lugedes ta lahkunuks 4. veebruarist k. a. ja määrates asjaajamise üleandmiseks kahenädalane tähtpäev. Ühtlasi tehti Eesti üliõpilaskonnale ülesandeks hoolitseda keskbüroo asjaajamise eest ja esitada uus keskbüroo juhataja kandidaat kinnitamiseks SELL üliõpilaskondadele 1. märtsiks k. a.

Ebaõnnestunud Itaalia ekskursiooni küsimus ei tulnud KB istungil sisulisele arutamisele, ka ei tehtud selles mingeid kindlaid otsuseid. Soo-

me ja Eesti üliõpilaskonnad esitasid vaid lühikese üldlauselise seletuse ekskursiooni ebaõnnestumise põhjuste kohta:

„Selgitades SELL Itaalia ekskursiooni ebaõnnestumise põhjusi ja SELL keskbüroo juhataja osa selles on selgunud:

1) Büroo juhataja ja ekskursiooni juht ksv. H. Paalmann on liialt usaldanud ekskursiooni tehnilist korraldajat Soome üliõpilast Karmot, jättes nõudmata täpsemaid andmeid tema poolt esitatud ettepaneku kohta korraldada ekskursiooni omnibus-tega.

2) Büroo juhataja ekskursiooni asjus vajalikkude lepingute sõlmimisel on olnud ettevaatamatu ja pole näidanud üles küllaldast hoolt. Lepingu sõlmimisel on ta jätnud Karmolt nõudmata igasuguse reaalse tagatise. Büroo juhataja seletuste kohaselt on Karmole osutatud usaldus tingitud tema poolt saadud käsitusest, et Karmo on toiminud SYL usaldusmehena või et SYL ametnikud vähemalt teda tundsid. See arvamus on aga osutunud ekslikuks.

3) Karmo poolt koostatud matkavakad olid tehtud asjatundmatult ja kaalumatu.

4) Kokkuleppe vastaselt oli Karmo enne matka algust välja võtnud kõik matkale ettenähtud rahad, kasutades valeks otstarbeks büroo juhataja poolt temale antud maksukorraldust. Väljavõetud summadest on Karmo raisanud osa juba enne eks-

kursiooni algust isiklikuks otstarbeks.

Karmo petlik tegevus ja opereerimine ebaõigete andmetega ja Paalmani liigne usaldus ning hooletus asjade korraldamisel on põhjusteks, missugustest suurel määral on tingitud ekskursiooni ebaõnnestumine.“

SELL X konverentsi resolutsioonide käsitamisel selgus, et need on suuremas osas juba kõigi üliõpilaskondade poolt teostatamist leidnud.

Praktikakohtade vahetuse asjus selgus, et see on möödunud aastal üsna laiaulatuslikku teostamist leidnud. Senini on praktiseerimise võimalusi leidnud peamiselt tehnilistel aladel õppijad. Üliõpilaskonnad tahavad kanda hoolt, et praktikantide vahetamine leiaks pidevat teostamist.

Pikemat käsitlemist leidsid eeloleva SELL XI konverentsi korraldusküsimused. Konverentsi peetakse Riias 29. aprillist kuni 2. maini. Konverentsi korraldamisel tahetakse panna rõhku mitte sedavõrd komisjonide tööle kui just laiaulatuslikule liitlasmaade üliõpilasnootre vastastikuse tundmaõppimise võimalusele.

Eeloleva konverentsi mottoks on kavatsus valida mõni Balti riikide üldisesse huvipiirkonda kuuluv probleem.

Peale Riias toimuva osa on konverentsi kavas veel ekskursioon ranikule.

KB istungi päevakorda võetud SELL ekskursioonide kord ja ettepanekud spordiküsimuses langesid ära, kuna küsimust algatajad ei olnud esitanud vastavaid ettepanekuid.

Keskbüroo käesoleva semestri tegevuse alal peeti vajalikuks enne konverentsi veel ühe istungi pidamine kas märtsi lõpul või aprilli alul.

Koosolek 20. veebr. 1934. a.

Koos 24 Edustuse liiget. Juhatab ksv. R. Tasso, protokollib ksv. E. Soosaar.

Päevakorras:

1. Protokoll.
 2. XIII Edustuse valimiste väljakuulutamise.
 3. Valimisi.
 4. SELL Keskbürooga seoses olevaid küsimusi.
 5. V toetusnädalaga seoses olevaid küsimusi.
 6. 1933. a. 1. mai ja 1. dets. kontsertballi aruanded.
 7. Läbirääkimisi.
- Enne päevakorra juurde asumist juhataja teatab, et Edustusest on lahkunud ksv. ksv. H. Köpp, E. Saks ja E. Adler, kelle asemele on kutsutud ksv. ksv. V. Saral, K. Pärl ja S. Kivistik.

1.

Edustuse 26. jaan. koosoleku protokoll kiinnitamine jääb tehnilistel põhjustel järgmiseks koosolekuks.

2.

Üliõpilask. XIII Edustuse valimised kuulutatakse välja 17., 18. ja 19. märtsiks 1934. a.

3.

„Üliõpilaslehe“ toimetaja vabanevad kohale ksv. Meil esitab ksv. K. Pärl. Ksv. Pärl valitakse 19 häälega poolt.

„Üliõpilaslehe“ toimetuse liikmeks valitakse ksv. V. Saral. Revisjonitoimkonna, Üldtoimkonna ja Tööküüri liikmeks valitakse ksv. S. Kivistik.

5-e liikmelisse Ed. valimistoimkonda tulevad: ksv. ksv. H. Tõnisson, M. Antov, E. Ott, B. Tanton ja E. Soosaar.

4.

Ksv. R. Tasso informeerib koosolekut 4. II. s. a. Tartus peetud SELL keskbüroo istungi käigust. Istungist Üliõpilask. esindajaina võtsid osa ksv. ksv. Veidenbaum, Raudsep ja Tasso. Päeva põnevamaks küsimuseks oli ebaõnnestunud Itaalia ekskursiooni käsitamine. Kuna üliõpilaskonnad esinesid kindlate seisukohtadega, siis küsimus sisulisele arutamisele ei tulnud. Enne koosole-

ku algust ksv. Paalman esitas oma lahkumisteadaande KB juhataja kohalt. Koosolek tegi Eesti Üliõpilaskonnale ülesandeks keskbüroo juhataja koha täitmise 1. märtsiks s. a. ja vahepeal asjaajamise eest hoolitsema.

Lähemalt käsitati veel praktikan-tide vahetamise küsimust ja eelseisva SELL konverentsi kava. Konverents peetakse Riias 29. IV kuni 2. V s. a. Edasi kv. Tasso kannab ette juhatus seletuse:

Kuna ajalehtedes SELL Itaalia ekskursiooni küsimuses on korduvalt ilmunud kirjutiisi, mis heidavad varju nii juhatus kui ka juhatus liikmete tegevusele SELL Itaalia ekskursiooni küsimuste lahendamisel, eriti osas, mis puudutab Keskbüroo juhataja ksv. H. Paalmani asjaajamist, siis üliõpilaskonna juhatus seletab järgmist:

Üliõpilaskonna juhatus tõrjub kategooriliselt tagasi niisugused väited ja juhatus ning juhatus liikmeid riivavad teated, nagu oleks juhatus tegevust SELL ekskursiooni selgitamisel ja Keskbüroo juhataja tegevuse hindamisel mõjutanud mingisugused kõrvalmomendid, seda vähem veel võib olla juttu üksikute juhatus liikmete subjektiivsetest huvidest. Seesuguste kuulustega opereerimisel on kõige lubamatum laimu levitamine üliõpilaskonna organite ja juhatus liikmete kohta.

Juhatus küsimuse selgitamisel ja otsuse langetamisel on kõrvalekalduvatult arvestanud ainult Keskbüroo juhataja tegevust valgustavaid faktilisi materjale, ja need kahjuks ei võimaldanud Keskbüroo juhataja kaitsmist.

Tõsi on, et juhatus ei ole Edustusele ega avalikkusele esitanud kõike küsimust käsitavat faktilist materjali. Kui seda pole tehtud, siis on selle juures arvestatud ksv. H. Paalmani huve. Igal juhul peaks nii suure kogu, kui seda on juhatus, otsuse juures olema kindlustatud objektiivsus. Ka käesoleval korral on üliõpilaskonna juhatus tarviduse korral suuteline oma seisukohti faktiliste andmetega tõestama ja õigustama.

Juhatus seletus kiidetakse häaks. Samuti kiinnitatakse juhatus otsus, millega on välja kuulutatud SELL KB asjaajaja kohale kandideerimise tähtpäevaks 25. II.

5.

Ksv. A. Meil tutvustab II toetusnädala kava.

Ksv. Ronimois informeerib veel reklaamtoimkonna tööst.

Toetusnädala üldkava kiinnitatakse.

6.

Üliõpilask. 1933. a. 1. mai ja 1. dets. kontsertballi rahalised aruanded kiinnitatakse. Esimene näitab puhastulu kr. 212,99, teine kr. 457,47.

Koosolek lõppes kell 11.20.

V AKADEEMILISE TOETUSNÄDALA KAVA.

Üldiselt.

Korjandus korjanduslehtedega (kuni 20. III 34. a.)

Toetusummade ja stipendiumide hankimine:

1. pankadelt,
2. suurtööstustelt,
3. riigi- ja omavalitsusasutistelt

Tartus.

Pühapäeval, 4. märtsil.

Akadeemilise toetusnädala avakõne Radio Ringhäälingus. Kõneleb Üliõpilaskonna esimees Robert Tasso.

Kell 18 — Ava-aktus Üliõpilasmajas.

Kesknädalal, 7. märtsil.

Näidendi-õhtu „Vanemuises“. Ette kantakse üliõpilaste poolt A. Kivi „Nõmme kingsepad“ hra E. Türk'i lavastusel. Pääsetähed Kr. 1.10—0.60.

Laupäeval, 10. märtsil.

Käsipalli-võistlus Ülikooli võimlas.

Pühapäeval, 11. märtsil.

Kella 10—19 loterii-allegri „Bürgermüsse“ ruumides.

Kell 21 Toetusnädala pidu.

Tallinnas.

Pühapäeval, 4. märtsil.

Kella-5-tee Estonia Valges saalis. Samas ameerika loterii.

Laupäeval, 10. märtsil.

Käsipalli-võistlus.

V Toetusnädala peatoimkond.

Ksv. A. Meil (juhataja)

- „ L. Raudsep
- „ M. Toman
- „ K. Mädamasson
- „ H. Ronimois
- „ D. Pasternak
- „ H. Üksti.

AKADEEMILISI TEATEID

Ülikooli lõpetasid:

Usuteaduskonnas: Hans Eichorn.

Õigusteaduskonnas: Albert Soans, Paul Sõrra, Wilhelm Peterson, Hans Mangelson, Eduard Kriiva.

Majandusteaduse osakonnas: Boris Jakobson, Erich Kuus, Harald Perten.

Arstiteadusk. farmaatsia osak.: Ingeborg Seeberg-Elverfeldt, Reinhold Bursy, Nelli Kaber, Vanda Treumann; arstina lõpetas (cum laude) Evald Prems.

Põllumajandustead.: Boris Neuhäus, Evald Raudsepp, Ida Surva, Hugo Sutter, Oskar Tilk.

KINNITATI:

Bakterioloogia kabineti noor. ass. k. t. E. Prems kinnitati nooremaks assistendiks, samuti I haavakliiniku noor. ass. k. t. J. Saks. Teenistusaega pikendati patoloogiainstituudi prosektori k. t. dr. med. H. Madisson'ile ja naistekliiniku röntgenoloogile dr. med. J. Grünthal'ile.

Kodumaa teaduslikku stipendiumi pikendati üheks aastaks V. Valk'ile raamatupidamise alal.

Teenistusaega pikendati füsioloogiainstituudi vanemale assistendile dr. med. M. Tii tsõ'le ja taimebioloogia katsejaama, noor. ass. k. t. J. Inselberg'ile.

UUS DEKAAN.

HSM kinnitas teaduskondade dekaanide valimised järgnevalks kolmeks aastaks, arvates 1. märtsist s. a. Arstiteaduskonna uueks dekaaniks

saab prof. K. Schlossmann, teised dekaanid jäävad valimiste kohaselt endised.

TEADUSKONDADE SEKRETÄRID.

Ülikooli valitsus kinnitas teaduskondade sekretärid eelolevaks aastaks (nende tegevusaasta algab ja lõpeb 1. märtsiga). Kõik sekretärid jäävad endisteks, ainult õigusteaduskonnas tuleb K. Saarmanni asemele dots. E. Ein.

UUS MAGISTER.

Mag. phil. astme romaani filoloogial alal omandas Robert Birck (magistri töö: La pénétration de la littérature française en Estonie au courant du XIX-e siècle.)

PROF. G. SUITSU,

eesti ja üldise kirjanduse korr. professori, otsustas HSM vabastada loengupidamise kohustusest käesoleval poolaastal teadusliku ja uurimistöö hõogsama edasiviimise otstarbel.

Akadeemilise Hõimuklubi aruanne.

Möödunud 1933. a. II semestril pidas Ak. Hõimuklubi 6 eeskavalist õhtut:

1. 11. okt. 1933 „Soome õhtu“ ettekannetega 7. Soome-Eesti üliõpilaspäevist ksv. Artur Meililt ja ksv. Ad. Okkalt.

2. 22. okt. 1933 Soome-Eesti-Ungari hõimupäevade puhul korraldatud hõimuaaktus laiematele hulkadele Ülikooli hoones, Aia tän. Kavas: prof. M. J. Eiseni tervitus, pr. mag. phil. Aino Suitsu kõne „Soome kultuurilise iseseisvuse arengust“, mag. phil. V. Ernitsa ettekanne „Soome-Ugri hõim ja nüüdismoment“, lisaks muusikalisi ettekankeid pr. H. Spridiselt, ksv. M. Zastrovilt ja korp. Filiae Patriae koorilt.

3. 3. nov. 1933 peeti Ak. Hõimuklubi peakoosolek, mille päevakorras soome stipendiaadi ksv. Leo Lumme ettekanne „Rahvuslikust liikumisest Soomes“ ja kandvamate punktidenä põhikirja muutmise ning valimised. Koosoleku kinnitusele võetakse Ak. Hõimuklubi senises „Eesti-Soome üliõpilasklubi“ põhikirjas vastu muutused, mis laiendavad organi tegevust Soome kõrval ka teisi hõime haaravaks. Juhatusse valitakse: juhatajaks ksv. Adelheid Okas, juhatusliikmeiks ksv. Hermann Lauri, Ilse Tasso, Lydia Lust, Johann Käosaar, vil. Rudolf Sõber ja ksv. Endel Toiger. Juhatusliikme asemikeks: ksv. Meeta Lugus ja ksv. Friedrich Olup. Revidentideks ksv. ksv. Th. Sirg ja J. Pöder. Majaemaks valiti ksv. L. Puidet, majaisaks ksv. Brantmann, laulujuhatajaks vil. A. Kangro.

4. 21. nov. 1933 peetakse ettekandõhtu, mille kavas ettekankeid soome üliõpilastelt: ksv. Mikko Mäkelä — „Soome üliõpilane ja poliitika“ ja ksv. Arvo Laro —

„Jooni Helsingi Ak. Hõimuklubi tegevusest“.

5. 6. dets. 1933 korraldas Ak. Hõimuklubi Ülikooli hoones Aia tänaval Soome Vabariigi 16. aastapäeva aktuse. Kavas oli kõne: „Soome vabaduspüüetest kuni iseseisvuseni“ — Soome konsul O. Rüttilt, deklamatsioon — soome üliõpil. Arvo Larolt, koorilaule korp. Filiae Patriae ja Ü. S. Liivika segakoorilt ja klaveriettekandeid kunstnik L. Milkilt.

6. 8. dets. 1933 oli Ak. Hõimuklubi jõuluõhtu, Ungari kommete kohaselt mitmesuguste ettekannetega.

Ak. Hõimuklubi muist ettevõtteist on nimetatamisväärt korjandus Liivija Lutsilaste jõulupuule heaks 100 korjanduslehega 20. nov. — 20. dets. 1933. Üliõpilasorgidelt kaasabi leidmiseks korjandusele kutsuti Ak. Hõimuklubi poolt kokku 21. nov. 1933. a. Hõimuesinduse koosolek. Korjandus andis sissetulekut: raha 207 kr. 10 s., asju 104 kr. 73 s. väärtuses. Lisaks on saadud annetuseks dr. O. Kaldalt Londonist 10 kr. Eelnimetatud summadest korraldati Ak. Hõimuklubi ülesandel jõulupuud Lutsis Põlda vallas Kirbani ja Jaanikülas ning Nirza vallas hr. P. Voolaine poolt. 6. I 33 oli jõulupuule Liivis Iira külas. Liivis käisid Ak. Hõimuklubi esindajana kirjatoimetaja I. Tasso ja abikirjatoimetaja J. Käosaar, kes viisid ühes kingituse 125 liivi keelt õppivale lapsele ja 20 latti toetuseks õppeabinõude muretsemiseks.

Eesti Ingerisse saatis Ak. Hõimuklubi sealsete olukordadega tutvuma stipendiaadina ksv. Erika Veidenbaumi, kes viibis seal 15. — 23. dets. 1933.

PROF. HEINRICH KOPPELI vabastas Herra Riigivanem vanusepiiri kättejõudmisel ametist, arvates 1. jaanuarist s. a.

JUUDI TEADUSTE PROFESORIKS kinnitas Herra Riigivanem prof. dr. phil. et med. Lazar Gulkovitschi Tartu Ülikooli juures. See õppetool peetakse üleval ühingu poolt Juudi teaduse edendamiseks Tartu Ülikoolis.

ITAALIA KEELE JA KIRJANDUSE PROFESSUUR.

Itaalia valitsus on nõusolekut avaldanud korralduskava suhtes, mis eelmisel poollaastal välja töötati itaalia keele ja kirjanduse professuuri jaoks. See professor peetakse üleval Itaalia valitsuse poolt ja kandidaadid sellele kohale esitatakse samuti sealtpoolt. Itaalia valitsuse poolt saadetuna töötab itaalia keele alal juba eelmisest poollaastast saadik prof. Renato Fleri itaalia keele ja kirjanduse õpetamise alal.

Ülikoolile saabus American Academy of Political & Social Science'ilt kutse aastakoosolekule Philadelphia 13./14. apr. s. a. Päevakorra peateema on: Natsionalism ja international.

Ülikooli esindajaks Riigi tervishoiu nõukokku rohuteaduse alal valiti 1934. a. peale edasi senine esindaja prof. H. Parts.

Berni ülikooli 100-a. juubelist 1. kuni 3. juunini s. a. võtab ülikool osa aadressi saatmisega.

Brüsseli arstidepäevale 23.—27. juunini s. a. ei saa ülikool esindajat saata krediitide puudusel.

Rahvusvaheline ülikoolide õppejõudude konverents peetakse 29. VI kuni 2. VII Oxfordis. Sellest osavõtu võimalusi selgitatakse.

Õigusteaduskonna esitisel otsustati paluda HSM-ilt luba käitisõpetuse professuuri täitmise edasilükamiseks ühe aasta võrra. Ühtlasi avaldab teaduskonnakogu soovi, et majandusteaduse osakonna muutmine iseseisvaks teaduskonnaks leiaks võimalikult kiiremini teostamist.

Toimetusele saadetud kirjandus.

MAIT METSANURK: MAINE IKE. Novellid. Hind kr. 3.—. Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus, Tartus.

Selles raamatus näeme, et meid kõiki rõhub mingi ike, enamasti üsna maine. Käime selle all küüru vajunult ega märkagi, et seda iket vabatahtlikult kanname, et selle võiksime ära heita, vähemalt võidelda selle äraheitmise eest. Jätame enamasti surma hooleks selle vabastuse. Jõukas peremees maal ägab mure all: kas teda peetakse külas esimeseks. Praosti tüdart koormavad seisustraditsioonid; pangaametnikku peene seltskonna vaated; revolutsionääri tema himura naise ihad; küürakad kingseppa tema auahnus. Ja nii edasi.

Maise ikke äraheitmine nõuab otustavat tahet ja võitlusindu. Aga seda on vähestel. Sellepärast ägab suurem osa inimesi vaikselt oma ikke all.

Nagu Metsanurga Taavet Soovel, nii läheb ka tema jutustuste tegelastel kõik hoopis teisiti kui nad seda kujutlevad ja kavatsevad. Nad võtavad suuna ühele poole, aga kõik läheb üsna teisiti. Mõni neist süüdistab siis kaasinimesi, mõni olusid, mõni saatust, mõni harva iseennast.

Kõigest sellest jutustab Metsanurk huvitavalt ja lõpetab alati meisterlikult huvitava ning ootamatu käänakuga.

FOTO-ATELJEE

FIRMA

H. RIEDEL & H. EGGERT

ÜLIKOOLI 36

ERIALA PORTREED

AVATUD:

ÄRIPÄEV. 10—5, PÜHAP. 11—2

LKR nr. 62. Grazia Deledda: Lia ja mehed.

G. Deledda on kõigest itaalia romaaniakirjanikest see, keda väljaspool Itaaliat kõige enam loetakse ja tõlgitakse ning kes esimese itaalia naiskirjanikuna on saanud Nobeli auhinna (1926). Eesti keeles esineb ta käesoleva tõlkega esmakordselt.

G. Deledda on naturalist, ta näib alati jutustavat, kunagi mitte leiutavat, ta looduse tunnetamine on sügav, ta väljendusviis sulav ja otsekohene ning läbiimbunud lüürismist.

Ka käesolevas romaanis jutustab ta suurte tunnete palanguteta, alati ühtlasel, kindlal ning erksal toonil maailma üksikuks jäänud naise võitlusest oma ja laste olemasolu eest — võitlusest, millele peab alistuma ka armastus mehe vastu, kes ihaldab ainult teda ennast, lastest hoolimata.

Kunstiküps käsitusviis ja sügav inimlik aine peaksid muutma selle teose eriti just naiste lemmikraamatuks.

JOHANNES SCHÜTZ: KAKS LEERI. Luuletised. Hind Kr. 2.90. Eesti Kirjanikkude Liidu Kirjastus.

„Kaks leeri on raamat, mis haarab teravate üksikpiltidega meie ümber toimuvat elukeerist. Kuid see pole objektiivselt ükskõikne elunähtete kujutamine, vaid ideeline võitlus parema tuleviku eest. Autori ühiskondlik elutunne kujundab inimesi ja nende tegevust kindlas seoses üldsusega ning see annab raamatule läbituntud sotsiaalse tagapõhja. Haaravalt mitmekesine sisu on valatud uusrealistlikult dünaamilisse ning selgesse vormi.

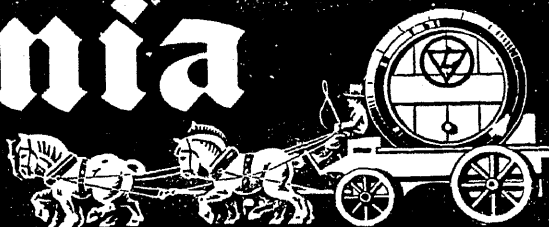
TPR nr. 25. Cyp: Mu sõber Pierrot.

Kerge ja meeldiv jutustus laste omavahelisest sõprusest, mis nende kasvades võrsub armastuseks ja lõpeb abieluga. Romantika õhkkonda süvendab asjaolu, et tütarlaps on pärit aristokraatsest perekonnast, kuna poisike põlvneb talupoegadest. Meie demokraatlikule vaimulaadile oleks küll olnud vastuvõetavam, kui raamatu lõpuks poleks selgunud, et viimane ei jää maha oma sõbratarist seltskondliku seisuga poolest, ent prantslasile on see siiski kõigest hoolimata väga oluline küsimus ja raamatu sarmikuse tõttu võib seda väikest snobismi ka vaevalt andestada.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestril.

Vastutav ja peatoimetaja: Edgar Valter Saks. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Toimetuse liikmed: Helgi Köpp, Adolf Lahe. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Siwonia õlu

**EKSPORT PILSEN
PILSEN JA
KARASTUSJOOGID**

ILMUS

ILMUS

KEEMILISE ANALÜÜSI PRAKTIKUM

Toimetanud Dr. A. Paris, T. Ü. anorg. keemia professor.

I

A. Paris: Kvalitatiivne analüüs.

A. Laur: Mõõtanalüüs.

M. Tiitso: Füsioloogilise keemia praktikum.

„Keemilise analüüsi praktikumi“ ülesandeks on olla analüüsi õppijale laboratooriumi-käsiraamatuks, pakkudes talle kokkuvõtlikult tähtsamaid peatükke keemilise analüüsi alalt. 275 lhk. Hind 4 kr 75 s.

Varem ilmunud rida ülikooli õppe- ja teaduslikke raamatuid.

Tutvuge meie väljaannete ja laoga. Nõudke nimekirju.

AKADEEMILISE KOOPERATIIVI KIRJASTUS

Tartu, Ülikooli tän. 15, telef. 63.

TARTU TRIIKPESU VABRIKU

kvaliteetkaubad on ületamatud

SÕOGITURG 4 TELEFON 2-22

„Üliõpilasleht“

Toimetus ja talitus

Üliõpilasmajas III korral on avatud
teisipäeval ja laupäeval kella 15—16

Adr.: Üliõpilas maja, Tartu; tel. 2-91

Aasta tellim. — kr. 3.— ja $\frac{1}{2}$ a. — kr. 1.50.
Välismaale: aastas kr. 5.— ja $\frac{1}{2}$ a. — kr. 2.50

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—33 aasta-
käigud ja üksiknumbrid.

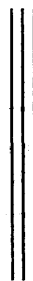

Väremaid aastakäike müüakse
30% hinnaalandusega.

J. RÄSTA

JUUKSETÖÖSTUS

TARTU, SUURTURG 2

ÄRIS TÖÖTAVAD

AINULT VILUNUD TÖÖJÕUD

AKAD. KOOPERATIIVI LIIKMETEL
HINNAALANDUS

Central Café—Tartus

Ülikooli 34, telefon 3-58

MUUSIKA 12—2 JA 5—7

TANTS PÜHAP. 8¹/₂—10¹/₂

Athena Café—Tartus

Gustav-Adolfi 10, telefon 4-03

Tants igal teisipäeval, kolmapäeval, reedel,
laupäeval ja pühapäeval 8¹/₂—10¹/₂

Athena Söögisaal—Tartus

Gustav-Adolfi 10, telefon 4-03

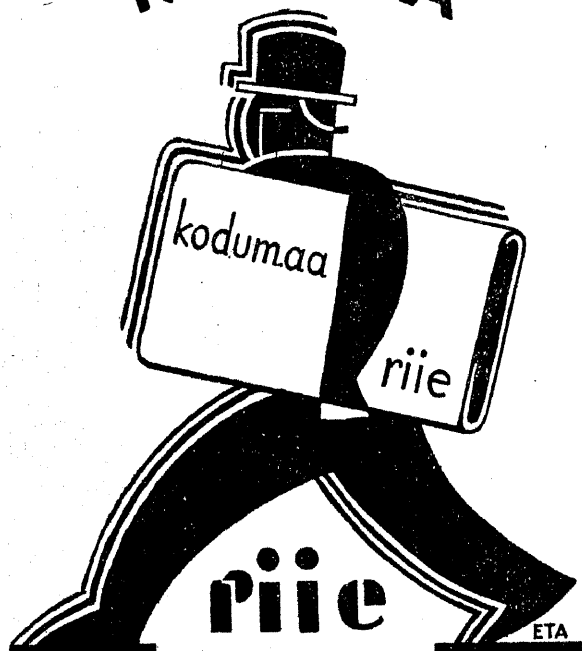
Avatud kella 8 hommikul kuni 10 õhtul

Selle piletiga võib võita igauks

15.000 krooni

KODUMAA

— olgu iga teadliku
kodaniku hüüe!

*

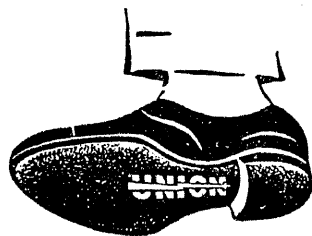
Kodumaa vabrikute kalevid, puu-
villased riided, siid ja kunstiid ning
niidid on saadaval üle Eesti pare-
mates kauplustes

*

SUURMÜÜGIKOHT
A. S. KREENBALT

TALLINN

ETA

Jalanõud?

— endastki mõista

UNION →

UNION'i nahast val-
mistatud UNION jala-
nõud ei tunne võistlejat

*

UNION jalanõude talla-
nahk on hea ja sile ning
pind otse kütkestavalt
ilus. Seepärast ei vaja
UNION jalanõude tallad
värvimist, sest siin ei ole
puudusi, mida värviga
tuleks katta

*

VABRIK
ASUT.
1877

Värvimata talla juures
võib ostja isiklikult veen-
duda naha puhtuses ja
kõrges kvaliteedis

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Hind 25 senti.